

Høgskulen på Vestlandet

MOØ300 Masteroppgave

MOØ300-O-2022-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	09-05-2022 00:00	Termin:	2022 VÅR
Sluttdato:	23-05-2022 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Masteroppgave		
Flowkode:	203 MOØ300 1 O 2022 VÅR		
Intern sensor:	Shrey Nishchal		

Deltaker

Naun:	Ruben Skrede
Kandidatnr.:	404
HVL-id:	571820@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenaun:	Krüger og Skrede
Gruppennummer:	14
Andre medlemmer i gruppen:	Markus Solsvik Krüger

Jeg godkjenner avtalen om publisering av masteroppgaven min *

Ja

Er masteroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er masteroppgaven skrevet ved bedrift/uirksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Ja, Invidem

Høgskulen
på Vestlandet

MASTEROPPGAVE

Innovasjon i finansnæringen: En casestudie om
antihvitvasking i den nordiske region

Innovation in the finance industry: A case study
on anti-money laundering in the Nordic Region

Markus Solsvik Krüger

Ruben Skrede

Innovasjon og ledelse

Institutt for økonomi og administrasjon

Abdul Quddus

22.05.2022

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Sammendrag

Denne masteroppgaven tar for seg hvordan ulike faktorer påvirker aktører i finansbransjens evne til å utøve innovasjon for og styrke arbeidet med antihvitvasking. Studien er gjennomført med særlig fokus på samarbeid, konkurranse og reguleringer, og avdekker betydning av disse faktorene, samt andre nærliggende faktorer som kommer frem gjennom innhentet datamateriale.

Den metodiske tilnærming som er brukt er kvalitativt casestudie med hovedsakelig utforskende design. Innhenting av data er gjort gjennom semi-strukturerte dybdeintervjuer og dokumentanalyse, som i analysen ble lagt frem og diskutert opp mot studiens teoretiske rammeverk. Studien har derfor en deduktiv forskningstilnærming. Det teoretiske rammeverket består av samarbeidstilnærminger innen åpen innovasjon, konkurranse og eksisterende forskning tilknyttet regulatoriske påvirkninger på innovasjon.

Hovedfunnene i studien påpeker særlig begrensninger i infrastrukturen for å drive med samarbeid og innovasjon innen AML. Dette forårsakes av tilsynsmyndighetenes tolkning og deretter regelstyrte håndhevelse av hvitvaskingslovverket, som i praksis utgjør et svakt samspill mellom myndigheter og reguleringer. Konsekvensene av dette utspilles i begrensede muligheter for aktørene til å utnytte teknologi og samarbeid for å innovere, og etterlater aktørene med et svakt utgangspunkt for å hindre hvitvasking. Studien impliserer at et tydeligere rammeverk som tilrettelegger for samarbeid, en mer prinsippstyrt håndhevelse av lovverket og større ressursallokering på AML-funksjonene hos foretak og tilsynsmyndigheter, vil være riktige steg på veien til å lykkes med å bekjempe hvitvasking.

Abstract

This master's thesis embraces the different elements affecting the capability of financial players to innovate with the ambition of combating money laundering. The study has been carried out with a focus towards cooperation, competition and regulations, revealing the impact of these factors as well as discovering related factors appearing through the collected data.

The methodological approach of the study is qualitative case study, primarily conducted through an explorative design. The data was collection by conducting semi-structured in-depth interviews and document analysis. The data was further presented, analysed and discussed in cohesion with the theoretical framework consisting of collaborative innovation processes within the topic of open innovation, competition and the effect of regulations on innovation.

The main findings of the thesis emphasize the limitations of the infrastructure around AML, making collaboration and innovation challenging. The limitations seem to be caused by supervisory authorities' interpretation and enforcement of the EU-legislation on AML, creating inefficient interactions between authorities and regulations. The results of this are played out in limited opportunities for utilization of technology and cooperation in order to innovate, making it difficult to practice AML in an efficient manner. The study further implies the need for an intelligible regulatory framework enabling cooperation, a more principle-driven enforcement of the regulations and considerate resource allocation in the AML-functions of supervisory authorities and financial institutions, in order to succeed in the quest of combating money laundering.

Forord

Denne masteroppgaven markerer vår avslutning på det toårige masterprogrammet i Innovasjon og Ledelse, ved institutt for økonomi og administrasjon ved Høgskulen på Vestlandet. Masteroppgaven er skrevet av Markus Solsvik Krüger og Ruben Skrede.

Masteroppgaven tar for seg arbeidet med antihvitvasking i finansbransjen, med spesielt fokus på faktorer som påvirker bransjens evne til å drive innovasjon i dette arbeidet. Antihvitvasking er et høyst dagsaktuelt tema som har vært mye omtalt i media de siste årene. Tilnærmet alle privatpersoner og bedrifter har på en eller annen måte blitt berørt av tiltakene mot hvitvasking, enten det er å fremvise legitimasjon eller å besvare spørsmål om formålet med kundeforholdet i banken. Derimot hører man mindre om de bakenforliggende prosessene som utspiller seg i arbeidet med å bekjempe hvitvasking, og det vært svært spennende å ta et dypdykk i hvilke faktorer som spiller en rolle for innovasjon i dette arbeidet.

Vi vil gjerne rette en stor takk til Invidem og alle respondentene som har vært hjelpelige og stilt til intervju - det setter vi stor pris på! Vi vil også rette en takk til NCE Finance Innovation som hjalp oss tidlig i fasen med å finne tema og fikk oss i kontakt med Invidem. Tusen takk til vår veileder Abdul Quddus for konstruktive tilbakemeldinger og hjelp underveis i prosessen. En stor takk rettes til familie og venner som har støttet og heiet på oss underveis. Vi vil også takke gode medstudenter som har tilbrakt både produktive og underholdende timer med oss i Fabrikken. Avslutningsvis vil vi takke hverandre for et svært godt samarbeid i arbeidet med masteroppgaven, og gode minner de siste fem årene sammen på HVL.

God lesning!

Bergen, 22.mai 2022

Markus Solsvik Krüger og Ruben Skrede

© Markus Solsvik Krüger, Ruben Skrede

2022

Innovasjon i finansnæringen: En casestudie om antihvitvasking i den nordiske region

Markus Solsvik Krüger og Ruben Skrede

Høgskulen på Vestlandet, Bergen

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon	1
1.1 <i>Bakgrunn for valg av tema.....</i>	1
1.2 <i>Problemstilling og forskningsspørsmål</i>	5
1.3 <i>Presentasjon av casebedrift - Invidem</i>	6
1.4 <i>Avgrensninger av studie.....</i>	8
1.5 <i>Begrepsavklaring og relevante aktører innen AML.....</i>	9
1.5.1 <i>Begrepsavklaring</i>	9
1.5.2 <i>Relevante aktører innen AML</i>	9
1.6 <i>Studiens oppbygging.....</i>	11
2. Teori.....	12
2.1 <i>Innovasjon.....</i>	12
2.2 <i>Åpen innovasjon.....</i>	14
2.2.1 <i>Inbound innovation</i>	17
2.2.2 <i>Outbound innovation</i>	17
2.2.3 <i>Coupled process</i>	18
2.2.4 <i>Konkurransen i lys av samarbeid og innovasjon.....</i>	19
2.3 <i>Regulatoriske påvirkninger på innovasjon.....</i>	21
3. Metode.....	23
3.1 <i>Forskningsmetode og design</i>	23
3.1.1 <i>Kvalitativ forskning.....</i>	25
3.1.2 <i>Deduktiv tilnærming.....</i>	27
3.2 <i>Datagrunnlag.....</i>	28
3.2.1 <i>Datainnsamling</i>	28
3.3 <i>Datamaterialets kvalitet</i>	30
3.3.1 <i>Validitet</i>	30
3.3.2 <i>Reliabilitet</i>	31
3.4 <i>Analyse av datamateriale</i>	33
3.5 <i>Etikk og personvern i forskning.....</i>	34
4. Analyse og diskusjon.....	36
4.1 <i>Del I: Åpen innovasjon.....</i>	36
4.1.1 <i>Samarbeid og konkurranse</i>	36

4.1.2 Kunnskapsdeling	43
4.2 Del II: Regulatorisk rammeverk i lys av innovasjon.....	48
4.2.1 Hvitvaskingslooverkets kompleksitet og grad av åpenhet	48
4.2.2 Samspillet mellom regulering og teknologi.....	50
4.2.3 Reguleringsenes påvirkning på samarbeid og effekter av håndhevelse	52
5. Oppsummering og konklusjon	61
5.1 Oppsummering av analyse.....	61
5.1.1 Oppsummering del I.....	61
5.2.1 Oppsummering del II.....	63
5.2 Besvarelse av forskningsspørsmål	65
5.2.1 Besvarelse av forskningsspørsmål I.....	65
5.2.2 Besvarelse av forskningsspørsmål II.....	65
5.3 Besvarelse av problemstilling.....	67
5.4 Begrensninger ved studien.....	68
5.5 Videre forskning	70
6. Bibliografi	71
7. Vedlegg	79
7.1 Intervjuguide.....	79
7.2 Samtykkeskjema for intervjuobjekter	81

Figurer

Figur 1: Illustrasjon av hvordan Invidems plattform har en samlende effekt på flyten av KYC-informasjon i finansbransjen.....7

Tabeller

Tabell 1: Oversikt over ulike rapporteringspliktige foretaks risiko for å misbrukes til hvitvasking av penger.....2

Tabell 2: Oversikt over intervjuobjekter.....29

Tabell 3: Nøkkelpinsipper for ivaretagelse av forskningsetiske hensyn.....34

1. Introduksjon

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Hvitvasking av penger har foregått så lenge kriminelle har fått profitt fra kriminelle handlinger. Hvitvasking defineres som en prosess der kriminelle skjuler og tilslører opprinnelsen til penger som er utbytte fra straffbare handlinger, for eksempel gjennom en kompleks rekke bankoverføringer eller kommersielle transaksjoner (Axelsen, 2021). Formålet med hvitvasking er å få kriminelle handlinger til å se lovlige ut, ved å integrere utbytte i den legale økonomien (Huse, 2020). Eksempler på slike forbrytelser kan være skatteunndragelse, narkotikakriminalitet og bedrageri (Finanstilsynet, 2017). Det finnes mange måter å gjøre dette på, men de fleste variantene inneholder de tre stegene plassering, tildekking og integrering. Disse stegene innebærer henholdsvis å plassere utbytte i det finansielle systemet, å gjennomføre ulike former for transaksjoner for å skjule opphavet til midlene og avslutningsvis å ta ut igjen pengene slik at de kan brukes uten å vekke oppsikt (UNODC, u.å.). Utnyttelse av det finansielle systemet spiller en sentral rolle når det kommer til hvitvasking av utbytte fra kriminelle handlinger, og aktørene i finansbransjen har et særlig ansvar i kampen mot hvitvasking.

Hvitvasking er et problem i dagens samfunn, og utgjør en stor trussel mot integriteten til bank- og finanssystemet. FN anslår at det på verdensbasis hvitvaskes opptil 2 000 milliarder dollar årlig gjennom internasjonale bankkontoer, et beløp som tilsvarer hele 5% av verdens årlige bruttonasjonalprodukt (Huse, 2020). Regelverket rundt hvitvasking er stadig under utvikling, og den norske Hvitvaskingsloven av 2018 er den tredje hvitvaskingsloven siden 2004 (Axelsen, 2021). Det norske regelverket bygger i stor grad på EU-direktiver og anbefalingene til det mellomstatlige organisasjonen Financial Action Task Force (Finanstilsynet, 2019). I 2023 kommer en ny, omfattende reguleringspakke fra EU som blant annet skal gjøre regelverket mer detaljert og bidra til økt harmonisering i europeisk finanssektor (Finans Norge, 2021). Aktører som er underlagt Hvitvaskingsloven omtales som rapporteringspliktige foretak, og innbefatter blant annet banker, forsikringsselskaper, revisorer, regnskapsførere, advokater og eiendomsめglere (Grimstad, 2020). Slike foretak tilbyr tjenester som kriminelle misbruker

for å hvitvaske penger, og det stilles derfor særlige krav til disse. I Politiets Sikkerhetstjeneste (2020) sin nasjonale trusselvurdering om hvitvasking og terrorfinansiering presenterer Økokrim følgende oversikt over risikoen de rapporteringspliktige foretakene har for å bli utnyttet til hvitvasking av kriminelt utbytte:

Matrise risikovurdering rapporteringspliktige sektorer	
	Risiko
Banker	Høy
Agenter for utenlandske betalingsforetak	Høy
Betalingsforetak	Betydelig
Kreditt- og finansieringsforetak	Betydelig
Eiendomsmeglere	Betydelig
E-pengeforetak	Betydelig
Veksling og oppbevaring av virtuelle valuta	Betydelig
Regnskapsførere	Moderat
Revisorer	Moderat
Verdipapirforetak	Moderat
Forsikringsforetak og forsikringsformidlere	Moderat
Advokater	Moderat
Innenlandske spillselskap	Lav

Tabell 1: Oversikt over ulike rapporteringspliktige foretaks risiko for å misbrukes til hvitvasking av penger.

Antihvitvasking, også kjent som Anti Money Laundering (AML), har fått en stadig mer oppmerksomhet i finansbransjen. AML kan defineres som en samlebetegnelse for tiltak, lover, forskrifter og prosedyrer som skal forhindre hvitvasking (Axelsen, 2021). Mye av årsaken til dette er at manglende etterlevelse av regelverket medfører store bøter, og eksempelvis fikk DNB i 2021 en bot på 400 millioner for manglende prioritering av AML-arbeidet (Solberg &

Oterholm, 2021). I 2020 fikk svenske Swedbank en bot på fire milliarder for manglende håndtering av hvitvaskingsrisiko (Høgseth, 2020). I Norge er det Finanstilsynet som har ansvaret for å føre tilsyn hos rapporteringspliktige foretak der de ser til at de rapporteringspliktige foretakene gjennomfører lovverkets regler i sin organisasjon og rutiner, og har myndighet til å gi bøter ved manglende etterlevelse av lovverket (Finanstilsynet, 2017). Som et ledd i håndhevingen av lovverket, publiserte Finanstilsynet (2019) en veileder til Hvitvaskingsloven, der tilsynet presenterer sine vurderinger av hvordan hvitvaskingsregelverket er å forstå.

Lovverket stiller krav til finansvirksomheters rutiner og kundekontroll, og et grunnleggende prinsipp i AML-arbeidet er prinsippet om "Know Your Customer" (KYC). Dette gjelder for både privat- og bedriftskunder. Dette innebærer å verifisere identiteten til kunden, hvem som er reelle rettighetshavere og hvor pengene som inngår i kundeforholdet kommer fra og skal til. Dette skal legge grunnlaget for å avdekke mistenkelig aktivitet, og aktørene må kunne vise til system, rutiner og prosesser for iverksetting av tiltak rettet mot disse kundene (Axelsen, 2021). Finansforetakene er pliktet til å sørge for at KYC-informasjonen er oppdatert jevnlig, og denne informasjonen legger grunnlaget for å avdekke mistenkelige transaksjoner (Finans Norge, 2018). Ved oppdagelsen av sistnevnte skal foretakene sende rapport til Økokrim, såkalte MT-rapporter, og i 2020 mottok Økokrim over 12000 slike rapporter (Økokrim, u.å.).

Finansbransjen blir ofte omtalt som en svært regulert bransje. I tillegg til hvitvaskingslovverket blir AML-arbeidet også påvirket av personvernreguleringer, ettersom arbeidet ofte innebærer å behandle personopplysninger. Personvern handler ifølge Datatilsynet (2019) om retten til privatliv og retten til å bestemme over egne personopplysninger. I 2018 trådte EU's personvernforordning (GDPR) i kraft med formål om å sikre enkeltmenneskers vern av personopplysninger, og legger strenge føringer for behandling av personopplysninger (Gisle, 2018). Forordningen spiller en stor rolle for finansforetakene, ettersom de lagrer og behandler personopplysninger om kundene sine. Personopplysninger er opplysninger som kan knyttes direkte eller indirekte til deg som person (Norges Bank, 2021), og eksempler på dette som er relevante for hvitvasking kan være kontaktinformasjon, kundens bankprodukter, transaksjoner og lignende.

De siste årene har oppmerksomheten rundt FinTechs og RegTechs økt betraktelig. FinTech kan beskrives som aktører som utvikler ny teknologi innen finans for å forbedre og automatisere leveranse og bruken av finansielle tjenester. RegTech anses som en underkategori av FinTech, som fokuserer mer spesifikt mot å håndtere regulatoriske prosesser innen finans i en mer effektiv retning. Med økende fremvekst av finansielle reguleringer, øker også mengden regulatoriske utfordringer i finansbransjen. Aktører ser seg nødt til å dedikere mer ressurser til det juridiske området av virksomheten, samt tilpasse forretningsprosesser og bruken av teknologi der etter. Gjennom de siste 20 årene er teknologi blitt brukt på mange ulike nivåer i sammenheng med det regulatoriske aspektet innen finans. Likevel anerkjennes det i dagens marked at gapet mellom teknologiske løsninger og teknologiske behov er stort. Dette har bidratt med å bane vei for smidigere, hurtigere og brukervennlige løsninger. Behovet for disse løsningene har de siste årene tilrettelagt for fremveksten av RegTechs som selvstendige tredjepartsaktører, og muliggjør et mer nytenkende og konkret fokus mot den spesifikke problemstillingen en søker å løse (Deloitte, 2016; Finanstilsynet, 2021a).

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Med bakgrunn i den introduserte tematikken tar denne studien sikte på å studere praktiseringen av innovasjon på AML. Nærmere bestemt ønsker vi å ta for oss hvilke faktorer som påvirker aktørenes evne til å innovere, og hvilken betydning samspillet mellom disse faktorene har i praksis. Dette har ledet til følgende problemstilling:

Hvilke faktorer påvirker aktørene i finansbransjens evne til å praktisere innovasjon i arbeidet med antihvitvasking?

For å ytterligere konkretisere studien, har vi utpekt to hovedtematikker som vi ønsker å gå nærmere inn på. Den første dreier seg om samarbeid og konkurranse. Bakgrunnen for dette er at hvitvasking betraktes som en “felles fiende” for konkurrentene i finansbransjen, og aktørene ideelt sett burde stå samlet og samarbeide for å hindre at kriminelle misbruker det finansielle systemet. Vi ønsker derfor å studere hvordan samarbeid påvirker aktørenes evne til å innovere på AML, og videre avdekke hvorvidt konkurransesituasjonen har betydning for slike samarbeid. Med utgangspunkt i dette har vi formulert følgende forskningsspørsmål tilknyttet samarbeid og konkurranse:

Hvordan påvirker samarbeid og konkurranse bekjempelsen av hvitvasking?

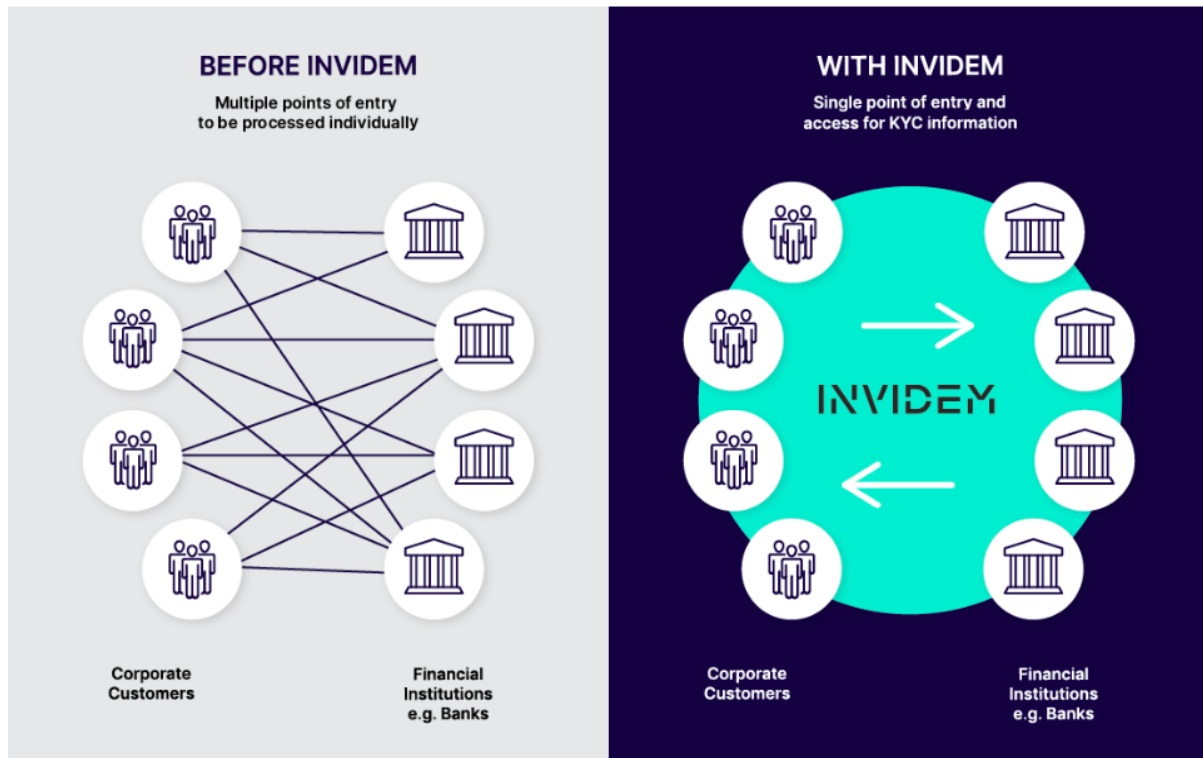
Det andre hovedtemaet dreier seg om regulering, og nærmere bestemt hvordan AML-rammeverket påvirker foretakenes evne til å bekjempe hvitvasking. EUs AML-direktiver og Hvitvaskingsloven i Norge er komplekse lovverk som legger føringer for hvordan de rapporteringspliktige foretakene skal bidra til å forebygge og bekjempe hvitvasking. Lovverket har som funksjon å muliggjøre utvikling av gode rutiner og metoder for å avdekke hvitvasking. Vi ønsker å studere hvorvidt dette er tilfelle, eller om lovverket derimot kan ha en begrensende effekt på dette arbeidet. På bakgrunn av dette har vi formulert følgende forskningsspørsmål:

Hvordan påvirker det regulatoriske rammeverket finansbransjens evne til å drive innovasjon på antihvitvasking?

1.3 Presentasjon av casebedrift - Invidem

Invidem ble stiftet i 2019 som en joint venture mellom de 6 største bankene i Norden med formål om å skape en felles tjeneste som skal bidra til etterlevelse av hvitvaskingsloverket og bekjempelse av finansiell kriminalitet (Invidem, u.å.). Ved annonseringen av samarbeidet uttalte DNB at initiativet i tillegg skal bidra til å skape en sunn finanssektor og beskytte kunder og samfunnet (Bøe, 2018). Selskapet er et RegTech-selskap med hovedkontor i Stockholm, og sysselsetter rundt 40 ansatte med kompetanse innenfor KYC, jus og teknologi. Selv om selskapet er eid av de største nordiske bankene, opererer Invidem som et selvstendig selskap og tilbyr også tjenester til andre rapporteringspliktige foretak (Invidem, 2020). Høsten 2021 lanserte selskapet KYC-tjenesten, og i april 2022 fikk de et svensk fondsforvaltningsselskap som sin første kunde som ikke er en av eierbankene (Invidem, 2022).

Bakgrunnen for selskapet er at KYC har blitt en kritisk faktor for selskaper som arbeider med økonomiske transaksjoner, noe som har ført til at bankkundene må fremskaffe store mengder informasjon ved gjentatte anledninger (Invidem, 2020). Slik informasjon dreier seg eksempelvis om bedrifters finansielle aspekter, eierskapsstrukturer og sentrale dokumentasjoner. Invidem sin tjeneste er i korte trekk en sentralisert plattform som samler informasjon om kunder fra kundene selv og offentlige datakilder, slik at de blir tilgjengelige for bankene. Plattformen muliggjør automatisering av håndtering og rapportering av kundedata, og illustreres av Invidem selv på følgende vis:

Figur 1: Illustrasjon av hvordan Invidems plattform har en samlende effekt på flyten av KYC-informasjon i finansbransjen.

Venstresiden av figuren skisserer situasjonen i finansbransjen der bedriftene registrerer KYC-informasjonen sin hos flere finansinstitusjoner (for eksempel banker), noe som er en tidkrevende oppgave for bedriftene og kan føre til at informasjonen er varierende og utdatert hos de ulike bankene. Høyresiden av figuren illustrerer hvordan Invidems plattform har en samlende funksjon for registrering av informasjon mellom bedriftene og institusjonene. På denne måten har bedriftene ett sted å registrere og oppdatere informasjonen, og på den andre siden får alle institusjonene tilgang til den samme informasjonen. Dette bidrar til å redusere friksjon i arbeidet med KYC-informasjon, i form av mer effektiv registrering og oppdatering av, og samtidig mer pålitelig, informasjon. Grunnlaget for plattformen er en datastandard som eierbankene har utarbeidet i fellesskap med over 250 datapunkt bestående av KYC-informasjon (Invidem, u.å.).

1.4 Avgrensninger av studie

Antihvitvasking er et omfattende tema med mange involverte aktører og aktuelle aspekter. Dette muliggjør for en rekke ulike innfallsvinkler i forskningssammenheng. Denne studien har en innovasjonstilnærming der vi søker etter å studere hvilke faktorer som påvirker finansbransjens evne til å innovere i arbeidet med AML. Utgangspunktet for prosjektet var å ta for oss AML i den norske finansbransjen, men vi innså tidlig i prosessen at å utelukkende fokusere på det norske markedet ikke vil skape et tilstrekkelig nyansert bilde av hva som påvirker innovasjonsevnen i bransjen. Dette fordi hvitvasking i stor grad foregår på tvers av landegrensener og det regulatoriske aspektet i stor grad bygger på internasjonale lover. Casebedriften opererer i det Nordiske markedet med markedets største banker på eiersiden, og datagrunnlaget fra Invidem gir perspektiver og innsikt i en nordisk kontekst. Derimot har ytterligere datagrunnlag et vesentlig større fokus mot det norske markedet, noe som har gjort dette til et tyngre aspekt i studien enn øvrige nordiske markeder. På bakgrunn av den underliggende dynamikken i hvitvasking kan data og funn likevel vurderes til å ha overføringsverdi på tvers av de nordiske landegrensene, og studien har derfor ikke gjort noe tydelig skille i denne forstand. Videre inngår en rekke ulike typer finansielle foretak i antihvitvasking, men det er hovedsakelig banker og RegTechs sine roller som omtales i denne studien.

Innen AML inkluderer også lovverket, myndighetene og aktørene i bransjen bekjempelse av terrorfinansiering som en sammenhengende del til hvitvasking. I denne oppgaven fokuserer vi på hvitvasking uten å legge vekt på terrorfinansiering, men det er verdt å bemerke at sistnevnte også er dekket av Hvitvaskingsloven. Arbeidet med å bekjempe terrorfinansiering bygger på de samme mekanismene som hvitvasking, som KYC og rapportering av mistenkelige transaksjoner til Økokrim, og funnene våre kan ha overføringsverdi til terrorfinansiering selv om vi ikke eksplisitt fokuserer på det.

1.5 Begrepsavklaring og relevante aktører innen AML

1.5.1 Begrepsavklaring

Hvitvasking: En prosess der kriminelle skjuler og tilslører opprinnelsen av penger som er utbytte fra straffbare handlinger ved å misbruke det finansielle systemet.

AML: Kort for Anti Money Laundering, og innebærer tiltak, lover og prosedyrer som skal forhindre at hvitvasking forekommer.

KYC: Kort for Know Your Customer-prinsippet, og innebærer at rapporteringspliktige foretak er lovpålagt å registrert tilstrekkelig og oppdatert informasjon om kundene sine. Denne informasjonen legger blant annet grunnlaget for å avdekke mistenkelige transaksjoner og iverksettelse av tiltak mot kunder ved mistenkelige forhold.

FinTech og RegTech: FinTech er en samlebetegnelse for teknologi som brukes i finansielle produkter og tjenester. RegTech er en underkategori av FinTech og bruker teknologi for å etterleve reguleringer på en mer effektiv og kostnadsbesparende måte.

EU-forordning og EU-direktiv: Lover fra Den Europeiske Union som gjelder for EU/EØS-land. Forordninger er identiske for landene, og GDPR er et eksempel på en forordning. Direktiver setter mål som landene skal oppnå, og landene utformer selv sine respektive lover. Hvitvaskingsdirektivet er et eksempel på dette, og den Hvitvaskingsloven av 2018 bygger på det.

GDPR: EUs personvernforordning som tar sikte på å styrke og harmonisere personvernet ved behandling av personopplysninger i EU.

Compliance (etterlevelse): Mye brukt begrep som innebærer å følge lovverket. I sammenheng med hvitvasking innebærer begrepet at foretaket i tilstrekkelig grad iverksetter rutiner, prosedyrer og systemer for å avdekke hvitvasking.

Joint venture: En forretningsavtale mellom flere selskap, der de utvikler et nytt selskap eller prosjekt og deler på eierskap og risikoen som det medfører. Invidem er et eksempel på dette, der de seks største bankene i Norden eier Invidem i fellesskap.

1.5.2 Relevante aktører innen AML

Rapporteringspliktige foretak: Foretak som er rapporteringspliktige etter Hvitvaskingsloven. Dette er blant annet banker, regnskapsførere, kreditt-, forsikrings- og betalingsforetak.

Foretakene er utsatte for å utnyttes til å hvitvaske utbytte fra kriminelle handlinger, og har derfor et ansvar i å forhindre at hvitvasking forekommer. Invidem er ikke et rapporteringspliktig foretak, men de søker å løse de regulatoriske utfordringene som foretakene står overfor og lovverket er derfor relevant for dem.

Finanstilsynet: Er underlagt Finansdepartementet, og har som oppgave å føre tilsyn med foretak og foretak for å sikre finansiell stabilitet og velfungerende markeder. De spiller en sentral rolle i håndhevingen av Hvitvaskingsloven, og har utarbeidet en veileder til loven som skal klargjøre hvordan de rapporteringspliktige foretakene skal forstå Hvitvaskingsloven.

Økokrim: Poliorgan som har ansvar for å bekjempe økonomisk kriminalitet. Økokrim har ansvaret for å etterforske og bekjempe hvitvasking, og banker rapporterer mistenkelige transaksjoner til Økokrim.

Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF): Mellomstatlig politikkutformende organisasjon som har som hensikt å bekjempe hvitvasking og terrorfinansiering. FATF utvikler internasjonale standarder innenfor AML, og EUs hvitvaskingsdirektiv bygger på FATFs anbefalinger.

Finans Norge: Bransjeorganisasjonen til finansnæringen. Representerer næringens interesser overfor politikere og myndigheter, og er således sentrale i å kommunisere bransjens behov og ønsker når det kommer til AML.

European Banking Federation: Den europeiske bransjeorganisasjonen for banksektoren. Representerer bransjeorganisasjonene i 32 europeiske land, deriblant Finans Norge.

1.6 Studiens oppbygging

De foregående delkapitlene har presentert bakgrunn for oppgaven, problemstilling med tilhørende forskningsspørsmål, begrepsavklaring og informasjon om Invidem som casebedrift. I det følgende kapittelet vil vi presentere relevante teorier for studien. Dette er innledningsvis generelle teorier for innovasjonsbegrepet, før vi går inn på teorier om åpen innovasjon og ulike aspekter ved innovasjonsarbeid på tvers av organisasjoners grenser. Teorikapittelet avsluttes med å presentere forskning på konkurranse og regulering i sammenheng med innovasjon. I kapittel 3 vil vi gi en helhetlig presentasjon av metoden som inngår i studien, herunder blant annet forskningsdesign og innsamling og behandling av datamaterialet. I kapittel 4 vil vi analysere og diskutere datamaterialet opp teorigrunnlaget, og kapittelet har en todeling som er knyttet til temaene tilknyttet forskningsspørsmålene. Avslutningsvis vil kapittel 5 oppsummere diskusjonene, presentere endelig besvarelse på forskningsspørsmålene og problemstilling, før vi avslutningsvis belyser begrensninger ved studien og forslag til videre forskning.

2. Teori

Det følgende kapittelet vil presentere det teoretiske rammeverket i studien, og legger grunnlaget for senere analyse. Rammeverket er konstruert av teori og eksisterende forskning tilknyttet ulike aspekter innen innovasjon. Innledende tar vi for oss en generell tilnærming til innovasjon som begrep, før vi går nærmere inn på åpen innovasjon, og herunder tilhørende prosesstilnærminger, samarbeid og konkurranse. Avslutningsvis presenteres teori og tidligere forskning omhandlende regulerings påvirkning på innovasjon.

2.1 Innovasjon

Innovasjon har blitt et populært begrep, og i næringslivet hører man stadig om hvor viktig det er at virksomheter driver med innovasjon. Det finnes utallige definisjoner på begrepet, men de fleste har til felles at de stammer fra økonomen Joseph Schumpeters klassiske definisjon. Han beskrev innovasjon som nye kombinasjoner av ny eller eksisterende kunnskap, ressurser, utstyr eller andre faktorer. Resultatet av disse kombinasjonene kan blant annet være nye produkter, råvarer, produksjonsmetoder, nye markeder og nye måter å organisere virksomheter på. Schumpeter presiserte at man må skille mellom innovasjoner og oppfinnelser, og at man må kunne kommersialisere og således tjene penger for å kalle noe for en innovasjon (Fagerberg, 2003, s.131). Mye av de samme elementene inngår i Regjeringens (2008) beskrivelse av innovasjon som en *ny vare, tjeneste, produksjonsprosess, anvendelse eller organisasjonsform som er lansert i markedet eller tatt i bruk i produksjonen for å skape økonomiske verdier*. Det å skape økonomisk verdi er ofte sentralt i definisjonen, men bredere tilnærminger inkluderer verdiskaping knyttet til menneskelige, sosiale, globale og bærekraftige perspektiver (Andersen & Buckholm, 2018).

Innovasjon innebærer med andre ord noe nytt som skaper verdi, og det er stor variasjon i hvor nyskapende og omfattende innovasjoner er. O'Reilly og Tushman (2004) omtaler dette som et innovasjonskontinuum med begrepene inkrementell og radikal innovasjon som ytterpunkter. Inkrementell innovasjon er små endringer basert på eksisterende teknologi, kunnskap eller aktiviteter, og som ofte er utviklet for å møte behovene til eksisterende kunder

(Iden et al., 2013). Radikal innovasjon er uttrykt i store endringer som i liten grad er basert på eksisterende teknologi, kunnskap eller aktiviteter, og som ofte er utviklet for å møte behovene til nye og potensielle kunder (Iden et al., 2013).

2.2 Åpen innovasjon

Gjennom flere tiår var en mer lukket tilnærming til innovasjon ansett som et mer taktisk riktig valg for virksomheter. Filosofien bak denne tankegangen var forankret i en antydning som spiller på at for å lykkes med innovasjon, krever det at man har kontroll. Dette utspilte seg i en lukket prosess hvor virksomheter investerte ressursene sine i intern forskning og utvikling (FoU) for å generere idéer og konsepter de kunne utvikle og realisere (Chesbrough, 2006). I løpet av nyere tiår har generell forretning endret seg, og nye måter for verdiskapning har oppstått. Kunnskap som ressurs står vel så sentralt som før, men de intellektuelle eiendelene man besitter som virksomhet kan i større grad utfordres og utvikles på bakgrunn av den senere kompleksiteten som har oppstått rundt kunnskapsprosesser (De Faria et al., 2010).

Kunnskapsprosesser har utformet seg til å bli en ryggrad innen ny teknologi og innovasjon. Resultatet har utspilt seg i bedrifters behov for å lete eksternt etter verdifull kunnskap og ferdigheter for å komplementere sine interne kapabiliteter (De Faria et al., 2010). De Faria et al. (2010) referer til Nijssen et al. (2001) som trekker frem konkurransebildet i moderne forretning som mer ambivalent gjennom kortere livssykluser for produkter og teknologi. Som konsekvens har bedrifter nærmest blitt tvunget til å revurdere innovasjonsstrategier for å utvide teknologigrunnet og styrke konkurranseevnen (De Faria et al., 2010). I sammenhengende kontekst trekkes det frem av De Faria et al. (2010) at samarbeid har fått en viktig rolle i innovasjonsprosesser på bedriftsnivå gjennom en ytring av effektivitet i komplekse FoU- og innovasjonsprosesser. Synergieffekter av samarbeid kan resultere i tilgang på komplementære teknologiske ressurser og kunnskapsdeling som bidrar til hurtigere utvikling av innovasjon, forbedret markedstilgang, kostnadsdeling og bedre risikofordeling (Becker & Dietz, 2002; Dachs et al., 2008). De Faria et al. (2010) viser til Chesbrough (2003a; 2003b) og Laursen og Salter (2006), som understreker at et skift i innovasjoners begrensninger har ledet til en realitet hvor bedrifter går vekk fra å legge tyngde i retning intern FoU, og heller danner kooperative strategier med eksterne ressurser. Dette anses som et betydelig steg i retning mot en prosesstilnærming som tilrettelegger for at grensene mellom virksomheter og deres omgivelser omsider forvitrer mot en mer porøs tilstand som tillater innovasjon å bevege seg enklere mellom de organisatoriske grensene (Chesbrough, 2006).

Resultatet av dette har ført til en modell som i dag refereres til som "åpen innovasjon". Det grunnleggende prinsippet ligger i ordet - innovasjonsprosessene i organisasjonen åpnes opp (Huizingh, 2011). For å tydeliggjøre terminologien nærmere referer Huizingh (2011, s.1) til Chesbrough et al. (2009) som definerer det som "*the use of purposive inflows and outflows of knowledge to accelerate internal innovation, and to expand the markets for external use of innovation, respectively*". Åpen innovasjon representerer en mulighet for å søke og identifisere eksterne kilder til innovasjon på, fremfor å kun bruke interne ressurser. Ved tilnærmingen kreves det å bygge relasjoner med utvidet mangfold av leverandører, samarbeidspartnere, konkurrenter og andre aktører (Tidd & Bessant, 2014, s.315). Tilnærmingen bygger med andre ord på en intensjonell håndtering av innovasjonsprosessene i retning av kunnskapsdeling på tvers av organisatoriske grenser (Chesbrough, 2017).

Kunnskapsdeling fremkommer som en essensiell del av den åpne tilnærmingen. På generelt vis defineres kunnskapsdeling som en manøver der en organisasjon tilegner seg tilgang på sin egen og andre organisasjoners kunnskap. I kontekst av praktisering av kunnskapsdeling gjøres det av Davenport (1997) en ytterligere distinksjon mellom deling og rapportering hvor det understrekes at rapportering involverer utvekslingen av informasjon basert på rutiner og strukturelle formater. Deling innebærer en bevisst handling av et individ som deltar i kunnskapsutveksling, til tross for at det ikke foreligger tvang til å gjøre så (Ipe, 2003). Forskning i senere tid har utviklet seg i retning av kunnskapsdeling som en utvidet læringsprosess, og ikke bare enkle kommunikasjonsprosesser (Cummings, 2003). Kunnskap i seg selv regnes for å være den viktigste ressurs en organisasjon kan være i besittelse av. Til tross for å alltid ha spilt en stor rolle, var det først i overgangen til det 21.århundre at man begynte å anse det som en primærressurs for å skape konkurransefordeler, samt drive organisasjonen med et langsiktig og bærekraftig perspektiv på vekst og suksess (Ipe, 2003).

Det legges særlig vekt på at åpenhet og utveksling med eksterne aktører vil være viktig for å innhente og bygge opp kunnskapen nødvendig for å håndtere og utnytte teknologi og innovasjon internt (Chesbrough et al., 2009). For å illustrere verdien av et slikt symbiotisk nettverk trekker Chesbrough et al. (2009) inn Saint-Paul (2003) som uttaler følgende:

“In an industry with, say, 10 firms similar in output and investment in R&D, each member of a nine-firm technology cartel can expect to obtain immediate access to nine times the number of innovations that the remaining enterprise can anticipate on the average”.

Ved et slikt interorganisatorisk innovasjonssamarbeid vil en kunne etterlate utenforstående konkurrenter med konkurransemessige ulemper. En videre referanse gjøres også til Koschatzky (2001) som mener at organisasjoner som ikke deltar i utveksling av kunnskap vil risikere at deres interne kunnskap svekkes over tid. Ytterligere effekter kan av dette utspille seg i færre muligheter for viktige samarbeid med andre organisasjoner. For å illustrere effekten i praksis trekkes det også frem et eksempel av “Procter and Gamble”, som gir en statistisk indikasjon på effekten av åpen innovasjon. De trekker frem hvordan suksessraten på produktene deres økte med 50% og effektivitet av R&D økte med 60%, hovedsakelig ved å implementere åpnere innovasjonsprosesser i organisasjonen (Chesbrough et al., 2009).

En organisasjons evne til å praktisere åpen innovasjon kan påvirkes av ulike faktorer, deriblant størrelse, i form av antall ansatte. Bianchi et al. (2011) viser at større virksomheter implementerer 1,5 ganger mer åpen innovasjon enn små og mellomstore virksomheter (SMBer), og støttes av Sandulli et al. (2012) som konkluderer i sin forskning med at større selskaper har større sannsynlighet for å samarbeide i innovasjonsprosesser. Derimot løftes det frem motstridende funn av Michelino et al. (2014), som finner at større virksomheter har noe vanskeligere for å implementere åpen innovasjon. Det foreligger altså empiriske uenigheter rundt denne tematikken. Podmetina et al. (2011) nyanserer dette i sine funn ved å trekke frem hvordan virksomheter i ulike størrelser implementerer ulike former for åpne forretningsmodeller. Der SMBer ofte tar en mer aktiv rolle i innhenting av teknologiorienterte ressurser, søker større aktører å kommersialisere egenutviklede teknologier. I kommende delkapitler skal vi gå nærmere inn på ulike tilnærminger for åpne innovasjonsprosesser.

2.2.1 Inbound innovation

“Inbound innovation” er en prosess som baserer seg på at ekstern kunnskap benyttes internt i organisasjonen (Huizingh, 2011). Ved en slik prosess i praksis søker organisasjonen å investere i samarbeid med leverandører og kunder for å få tilgang på ny verdifull kunnskap som kan integreres i egen organisasjon (Gassmann og Enkel, 2006). Evnen til å videre utnytte denne kunnskap defineres av Cohen og Levinthal (1990) som “absorptive capacity”: *“the ability of a firm to recognise the value of new, external information, assimilate it, and apply it to commercial ends”* (Spithoven et al., 2010). Ved å besitte høy absorptive capacity vil organisasjonen ha bedre forutsetninger for å lykkes med innovasjonsarbeidet (Gassmann og Enkel, 2006).

Anvendelse av inbound innovation vil i praksis kunne gi tilgang til nye, både komplementære og unike, ressurser og kunnskap. Gassmann og Enkel (2006) eksemplifiserer dette ved å trekke frem hvordan det tyske økonomi- og arbeidsdepartementet har innledet samarbeid med 18 internasjonale innovasjonsklynger. Samarbeidet har gitt departementet tilgang på kunnskap og ressurser som de ikke besitter i sitt geografiske nedslagsfelt. Det trekkes videre frem av Coombs og Hull (1998) at samarbeid med eksterne kilder vil i mange tilfeller også kunne resultere i ny, og til og med banebrytende, kunnskap. Særlig for virksomheter med et begrenset sett av interne ressurser, kan samarbeid med sterkere aktører ha stor betydning for generell kunnskapsgenerering. Eksempelvis dersom én part i samarbeid besitter sterkere faglig posisjon, eller markedsbarrierene mellom organisasjonene er lave, vil kunnskap være mer overførbart til den interne organisasjon. Slike situasjoner vil ofte gjøre inbound innovation mer attraktivt å anvende for virksomheter (Coombs og Hull, 1998; Gassmann og Enkel, 2006).

2.2.2 Outbound innovation

“Outbound innovation” sees som en prosess hvor intern kunnskap fra organisasjonen benyttes eksternt (Huizingh, 2011). Organisasjoner som anvender denne prosesstilnærmingen, fokuserer på å eksternalisere kunnskap og innovasjon. Ved å gjøre dette vil en kunne akselerere innovasjonsprosessene utover det som lar seg gjøre ved intern

utvikling (Chesbrough et.al, 2009). Ved å bringe kunnskap eksternt og multiplisere teknologi ved å overføre idéer til miljøet utenfor organisasjonens grenser, kan organisasjoner oppnå fortjeneste og fordeler som et resultat av kollektiv suksess (Gassmann og Enkel, 2006). Av empiriske studier kan det tydes at inbound innovation anvendes i større grad enn outbound innovation som foretrukket tilnærming til åpen innovasjon blant de fleste organisasjoner (Chesbrough & Crowther, 2006; Bianchi et al., 2011; Huizingh, 2011; Cheng & Huizingh, 2010; Chiaroni et al., 2010). Huizingh (2011) foreslår at dette kan skyldes en generelt sett manglende forståelse av hvilke verdier som kan genereres ved å praktisere outbound innovation, da organisasjoner ofte har hatt en tendens til å legge egne interesser i kjernen av sine prosesser. Tar en dette i betraktning sammen med historiske tilfeller hvor verdifull kunnskap og informasjon har kommet på avveie, er det ikke utenkelig at virksomheter frykter åpenhet med eksterne forhold (Huizingh, 2011). Imidlertid kan en av forskningen gjort av Chesbrough og Crowther (2006) se den "underliggende" tilstedeværelse av outbound innovation; dersom en virksomheter praktiserer inbound innovation, vil en annen virksomhet per definisjon praktisere outbound innovation. Til tross for empiriske resultater som favoriserer benyttelsen av inbound innovation, antyder dette at flere organisasjoner praktiserer outbound innovation som en mer utilsiktet, men naturlig, del av innovasjonsprosessen.

2.2.3 Coupled process

En tredje prosesstilnærming trekkes frem av Gassmann og Enkel (2006), hvor prosessen kobler sammen elementer inbound innovation og outbound innovation. Dette utspiller seg i det de kaller for "coupled process". Resultater fra deres forskning løfter frem organisasjoners ulike tilnærminger til kjernen av de åpne innovasjonsprosessene, samt ulik grad av implementering. Aktører anvender gjerne én hovedprosess, enten inbound eller outbound, og integrerer så enkelte elementer fra den andre. Dette resulterer i en samlet prosess hvor begge tilnærmingene finner sted, og muliggjøre for et gjensidig samarbeid med andre organisasjoner gjennom et strategisk nettverk. For å dra nytte av samarbeidet, særlig i form av konkurransemessige fordeler, forklarer Gassmann og Enkel (2006) viktigheten av organisasjoners "relational capacity". Relational capacity definerer en organisasjons verdi gjennom dens kapabilitet til å bygge og vedlikeholde forhold med partnere. Ved å inneha høy relational capacity, evner organisasjoner å utvikle kollektive strategiske allianser med

partnere. Dynamikken i en slik allianse spiller i stor grad på kunnskapsflyt mellom samtlige organisasjoners grenser, og vil med dette utgjøre en anvendelse av både inbound og outbound innovation, på komplementært vis, i organisasjonenes respektive innovasjonsprosesser (Gassman og Enkel, 2006).

2.2.4 Konkurransen i lys av samarbeid og innovasjon

Tradisjonelt sett har forholdet mellom virksomheter vært ansett som en dynamikk som vektlegger enten konkurranse eller samarbeid. En slik representasjon utgir et umiddelbart inntrykk av negativ avhengighet - eksisterer den ene, kan ikke den andre eksistere uten å medføre skade. Når det er sagt, er dagens realitet en annen enn det tradisjonelle perspektiv. Om lag halvparten av alle samarbeidsforhold som finner sted er mellom konkurrenter (Bengtsson & Kock, 2000; Davanger & Lunde, 2020).

Når det er snakk om konkurranse og samarbeid i sammenheng med innovasjon, kan det ofte kobles at man innoverer nettopp for å styrke konkurransedyktigheten. I lyset av åpen innovasjon har tilnærminger hvor en håndterer dette på annet vis enn før, oppstått. I denne sammenheng kommer begrepet "coopetition" inn i bildet. Begrepet defineres av Bengtsson og Kock (2000), referert til i Ritala et al. (2014), som samarbeid mellom konkurrerende organisasjoner eller den kontinuerlige konkurransen og samarbeidet som foregår mellom de samme aktørene. I nyere tid har coopetition vokst frem som en ny tankegang innen forretning; samarbeidsstrukturen baserer seg på at man sammen med konkurrenter kan tilegne seg fordeler som krever langt mer risiko og kostnader å tilegne seg på egenhånd. Samarbeidet går vanligvis ut på å dele kostnader, distribusjonskanaler, markedsføring og felles utvikling av innovasjon (Ritala et al., 2014). Individuer og enheters ulike oppfatning av forretningsføring gjør dette likevel vanskeligere enn den skriftlige fremstilling skal ha det til. Enkelte aktører oppfatter forretning fra et krigføringsperspektiv hvor det antas at en ikke kan vinne uten at noen andre taper. Perspektivets fiendtlige natur utgjør store begrensninger for den åpne samarbeidsstrukturen, og kan for mange overgå sunn konkurranse i betraktelig grad. Et åpnere perspektiv praktiseres av dem som ser verdi i forretning gjennom samarbeid og partnerskap (Bradenburger & Nalebuff, 1997, s.24-25).

Det overordnede perspektivet for en langvarig suksess og bærekraftig forretningsføring vanner ut i en kombinasjon mellom begge ekstremene, hvor forretning sees for å være en kombinasjon mellom samarbeid og konkurranse (Bradenburger & Nalebuff, 1997, s.25-27). Bengtsson & Kock (1999) trekker frem hvordan elementer av både konkurranse og samarbeid kan finne sted i de fleste former for samarbeid, men i enkelte tilfeller kan den ene ha en underliggende og taus tilstedeværelse. Dersom elementene fra både samarbeid og konkurranse derimot er synlige, kan det defineres som coopetition.

Tilnærmingens vesentlige implikasjoner for innovasjon kan sees i likevekten mellom samarbeid og konkurranse hvor virksomhetene evner å utveksle relevante og komplementære ressurser, kapabiliteter og kunnskap. Inn mot finans vil ofte større banker besitte et dominerende grunnlag av dette, men der bankene likevel åpner for flyt av ressurser, kapasitet og kunnskap mellom hverandre, og med mindre FinTech-selskaper, foreligger det ifølge empiriske funn større kollektive muligheter innen innovasjon og utvikling (Bouncken et al., 2015; Davanger & Lunde, 2020).

2.3 Regulatoriske påvirkninger på innovasjon

Reguleringer, innovasjon og konkurransevne i globale markeder har vært diskutert i flere tiår. Til tross for dette, er det gjort lite fremgang mot å forstå effekten reguleringer har på en industris evne til å innovere. Forholdene som dannes gjennom regulatoriske rammeverk identifiseres av Blind (2012) som viktige faktorer i påvirkningen av innovasjonsaktiviteter i selskap, industrier og økonomier i sin helhet. Når det er sagt, representerer empirisk litteratur et perspektiv som anser reguleringer for å ha en ambivalent påvirkning på innovasjon. Ulike typer regulering genererer ulik påvirkning, og selv enkle former for reguleringer kan påvirke innovasjon på varierte måter avhengig av hvordan reguleringen implementeres og tolkes.

Et perspektiv som presenteres av De Smet (2012) ser reguleringer som et verktøy offentlige myndigheter kan benytte for å fremme forretningsmessig innovasjon. Med reguleringer refereres det i denne sammenheng til et sett formelle og uformelle regler rettet mot å regulere den faktiske og tiltenkte oppførselen blant forbrukere, forretninger og offentlige aktører. Kompetansen til å regulere regnes som en monopolistisk makt tildelt offentlige myndigheter, og kan derfor ha stor påvirkning på beslutninger og preferanser i markedet. De Smet (2012) referer til Braithwaite og Drahos (2000) som benevner grenser for det nye, reduksjon av kostnad og risiko, sørge for at tjenester er tilpasset kundenes behov eller introdusere høyere effektivitet og transparens i markedet som overordnede mål for reguleringer. Disse målene kan videreføres til finansielle reguleringer da de kan benyttes for å motivere behovet for en spesifikk regulering og hvorfor det anses nødvendig. Dette understreker De Smet (2012) videre ved å referere til Rossignoli og Arnaboldi (2009, s.278), som med sin definisjon tydeliggjør koblingen mellom innovasjon og reguleringer i finanssektoren: *“Financial innovation is thus primarily defined as the product and organizational innovation, which allows cost and risk reduction for the single bank and/or an improvement of the services for the financial system as a whole”* (De Smet, 2012, s.77).

Det stereotypiske perspektiv ser på reguleringer som begrensende for innovative initiativer, ettersom de påberoper seg endringer i eksisterende standarder eller etablerte praksiser. Dette perspektivet kan på sitt vis representere en del av realiteten, men reguleringer er ikke alene om å begrense finansaktørenes muligheter til å utøve innovasjon. Aktører i

finansbransjen påvirkes også av markedsmessige og interne begrensninger (De Smet, 2012). De Smet (2012) viser til forskningen gjort av Rossignoli & Arnaboldi (2009), som rapporterer om modifiseringer i det regulatoriske rammeverket som en av de største drivkreftene bak endringer i bransjen, sammen med teknologisk innovasjon, konkurranse, globalisering, diversifisering av leverandører, generell økonomisk påvirkning, fusjoner og oppkjøp. Videre resonnerer De Smet at endring gjennom reguleringer som et essensielt element i finansbransjen, og anser derfor reguleringer som fremkallende for innovasjon som høyst relevant i finansbransjens innovasjonsprosesser (De Smet, 2012).

En slik tolkning må først og fremst forstås som en endringsprosess, i form og variasjon av tilgjengelige finansielle produkter, samt endringer i finansielle mellom-aktører og markeder i seg selv. Slike endringer utfordrer med andre ord eksisterende prosesser, og vil med det føre bransjen i en retning hvor tilpasning utøves gjennom innovative initiativer. Hvor dyktig en er å tilpasse seg disse endringene vil for de fleste bransjer representere ens innovasjonsevne (De Smet, 2012). Blind (2012) observerer i sin forskning at tilpasninger til det regulatoriske rammeverket har en signifikant påvirkning på resultatene som utspilles gjennom innovative initiativer. En må likevel ta kompleksiteten omkring reguleringer i betraktning; *“Regulation is a two-edged sword”* (Frame & White, 2004, s.121). Poenget er at reguleringer kan både begrense og fremme innovasjon, og må derfor utformes på delikat vis. Dette understrekes ytterligere av Lumpkin (2010) som uttaler at tvetydige og dårlig utformede reguleringer ofte resulterer i netto kostnader i stedet for netto fordeler, og at det er viktig at lovverket er tydelig på hva det faktisk forsøker å resultere i.

3. Metode

I dette kapittelet skal vi ta for oss metoden benyttet for å gjennomføre studien. Metode defineres av Gripsrud et al. (2017, s.15) som en planmessig fremgangsmåte. Før man avgjør hvilke metoder som skal anvendes, er det hensiktsmessig å tydeliggjøre hva man ønsker å oppnå. Målet i denne forskningsprosessen er å avdekke funn som gjør det mulig å besvare problemstillingen.

3.1 Forskningsmetode og design

I arbeidet mot å oppnå forskningens formål, må en som forsker tilegne seg relevant og forbedret kunnskap på området som skal undersøkes. I denne sammenheng er det ikke uvanlig å møte på filosofiske spørsmål, og krever videre at en forholder seg riktig til vitenskapsteoretiske begreper. Nærmere bestemt står ontologi, epistemologi og metodologi sentralt (Gripsrud et al., 2017, s.15-16).

Ontologi er de antagelser som gjøres av filosofisk tilnærming om hvordan virkeligheten er. Epistemologi dreier seg videre om virkeligheten, men nærmere bestemt hvordan man skaffer seg kunnskap om den. Mest håndfast av de sentrale begrepene, omhandler metodologi kombinasjonen mellom ulike teknikker og fremgangsmåter en anvender for å undersøke en bestemt situasjon (Gripsrud et al., s.15-16). Sammenhengen mellom disse tilnærmingene illustreres nærmere i følgende formulering:

“De antakelsene vi gjør med hensyn til hvordan virkeligheten er, legger føringer for hvordan vi kan skaffe oss kunnskap om denne virkeligheten, og for hvilken form for datainnsamling som bør benyttes” (Gripsrud et al., 2017, s.16).

Denne studien gjennomføres som en casestudie, noe som peker metodologien i en konstruktivistisk retning (Gripsrud et al., 2017, s.19). En casestudie defineres av Yin (2018) som forskning på et fenomen eller tema som foregår i en virkelig kontekst. Nærmere bestemt ser en casestudie i dybden på en, eller få, organisasjoner, eventer eller individer, fra et generelt perspektiv over tid (Easterby-Smith et al., 2018, s.116). Denne studien er

gjennomført som en casestudie for å få en dypere forståelse for arbeidet med AML. Dette tillater oss å utvide kunnskapen på gjeldende område og opparbeide oss en helhetlig forståelse av fenomenet - både i sammenheng med teori og praksis (Yin, 2018).

I sin helhet omtaler Yin (2009) casestudier som en lineær, men iterativ prosess. Uavhengig av fagområde, er behovet for casedesign trigget av et ønske om å forstå et komplekst sosialt fenomen, hvor forskeren som regel har lite forkunnskaper om fenomenet. Casestudie vil kunne tillate forskeren å fokusere i dybden på dette fenomenet, og samtidig beholde et holistisk og virkelighetsperspektiv, enten det er snakk om organisatoriske prosesser, internasjonale relasjoner eller modenhet i en bransje - casestudier kan benyttes til å utforske mangt (Yin, 2018, s.35). Imidlertid påpeker Yin (2003) at casestudie som metode ikke følger en spesifikk oppskrift, men tar heller form av forskningsspørsmålets formulering. Den metodiske tilnærmingen beskrevet av Yin (2003) er derfor hensiktsmessig å anvende ved studier hvor formuleringen av forskningsspørsmål inneholder *hvordan* eller *hvorfor*.

Casens undersøkelsesdesign kan omtales som eksplorativt, i praksis utforskende. Ved starten av forskningsprosessen satt ingen av oss med betydelig kunnskap om antihvitvasking. Etter å ha undersøkt tematikken nærmere gjennom uformelle samtaler med personer i næringslivet og internettsøk, ble vårt personlige interesseområde innen finans utvidet til å inkludere AML. I motsetning til en ellers vanlig eksplorativ tilnærming, satt vi med kunnskap og tanker om de teoretiske områdene og sammenhengene som etter hvert så seg relevant for studien. Dette ga oss utgangspunktet for å utvikle problemstilling og forskningsspørsmål. Ved å utføre forskningen gjennom et eksplorativt design vil man opparbeide seg god innsikt og forståelse for forskningsobjektet og nærliggende tematikk. Mye av innsikten opparbeides gjennom tidligere litteraturstudier og sekundærdata (Gripsrud et al., 2017, s.47-50). For å få en helhetlig forståelse og mulighet til å besvare forskningens problemstilling, har det også vært essensielt å benytte primærdata. Dette kommer vi nærmere inn på senere.

Skal en følge Hunziker og Blankenagel (2021), kan gjeldende forskningsprosess også sees å inneha elementer fra det de beskriver som et deskriptivt design. Med dette menes det at forskningen sikter på å forklare hvorfor og hvordan fenomener oppstår. Forskningen vektlegger sammenhenger i årsaks-effektene, og ønsker med dette å få frem hvilke årsaker

som forårsaker hvilke effekter. Deskriptivt design utspiller sitt formål gjennom et uformelt analysearbeid som tar for seg hvordan et sett med variabler påvirker endringer i andre variabler under gitte forhold (Hunziker & Blankenagel, 2021; Yin, 1994). Sett i kontekst av denne forskningen, utspilles formålet ved å se på hvordan ulike faktorer påvirker innovasjon på AML-området. Designet karakteriseres ytterligere gjennom forskningsspørsmål som spesifiserer det underliggende utgangspunktet og retningen bak forholdet mellom variablene som forskes på (Hunziker & Blankenagel, 2021).

Imidlertid kan det av Yin (2018), Gripsrud et al. (2017) og Hunziker & Blankenagel (2021) sees at casens overordnede tilnærming faller under kategorien eksplorativ casestudie, komplementert med elementer fra deskriptivt design. Eksplorative tilnærminger er som oftest vanlig i kvalitative forskningsprosesser, og denne studien er intet unntak fra dette (Gripsrud et al., 2017, s. 48-49).

3.1.1 Kvalitativ forskning

Studiens forskningsmetode kan videre defineres som kvalitativ. I kvalitativ forskning letes det nøye etter svar ved å undersøke ulike sosiale sammenhenger og de individene som inngår i disse sammenhengene (Lichtman, 2012, s.9). I denne forskningsprosessen foregikk letingen i stor grad gjennom kvalitative intervjuer.

Begrepet "kvalitative intervjuer" brukes for å beskrive et bredt utvalg av ulike intervjuteknikker. Dette innebærer alt fra indirekte tilnærminger, til åpne eller nøye planlagte, med en oversiktlig rekkefølge på spørsmålene og retning i intervjuet. Easterby-Smith et al. (2018) referer til Kvale og Brinkmann (2009), hvor de trekker frem innhenting av informasjon som griper den underliggende essensen og tolkningen av fenomenet som en følge av respondentenes perspektiv. Dette anses videre som formålet med kvalitative intervjuer. Utførelsen av intervjuer blir dermed særdeles viktig for at gjennomføringen blir i henhold til tilnærmingen beskrevet, og at en som resultat av dette evner å innhente representativ data. Skulle forskerens egenskaper ikke strekke til og en feiler med å innhente nødvendig og presis innsikt, kan dette lede til overfladisk informasjonsutveksling. Forskeren må derfor være sensitiv og dyktig i sin tilnærming til intervjuene i så stor grad at en forstår

respondentenes synspunkter. Samtidig må en evne å hjelpe individene med å utforske sine egne meninger, for å tilegne seg representativ innsikt (Easterby-Smith et al., 2018, s.179).

Innen kvalitativ metode finnes det ulike former for intervjuer. Hvilken tilnærming som er optimal vil variere med formålet bak forskningsprosessen. I denne forskningsprosessen har vi valgt å benytte oss av individuelle dybdeintervjuer for å få den riktige innsikten i fenomenet. Bruken av individuelle dybdeintervjuer forsterker forskningens konstruktivistiske karakter, og gir i praksis muligheten til å gå i dybden på individers personlige erfaringer, meninger og holdninger (Gripsrud et al., 2018, s.103; Gripsrud et al., 2017, s.19). Intervjuene har vært semistrukturerte, da denne formen for intervjuer gir en større fleksibilitet til å stille oppfølgingsspørsmål og ta opp temaer som ikke er planlagte på forhånd, med intervjuguiden som et veiledende element, for å sørge for og holde en rød tråd og riktig fokus i intervjuet (Kallio et al., 2016). Intervjuene ble gjennomført digitalt da fire av fem intervjuobjekter holder til i Stockholm, og siste har en travel hverdag hvor digitalt intervju så seg mest passende. Ideelt sett skulle intervjuene vært gjennomført fysisk. Ved fysiske intervjuer kan man som forsker i større grad bemerke seg intervjuobjektens kroppsspråk, uttrykk og holdninger underveis, enn hva som lar seg gjøre digitalt. Til tross for dette sitter vi igjen med et inntrykk av genuine respondenter som gjorde den digitale intervjuprosessen til en informativ prosess.

For å styrke datagrunnlaget er det også brukt dokumentanalyse. Dokumentanalyse er en systematisk prosedyre for å analysere dokumenter. På samme vis som andre analytiske metoder innen kvalitativ forskning, krever dokumentanalyse at data undersøkes og anvendes på en måte som fremkaller mening, gir forståelse, og utvikler empirisk kunnskap (Bowen, 2009). I en studie hvor en kombinerer flere datainnsamlingsprosesser, kan det av Bowen (2009) anses som triangulering av data. Ved å triangulere data kan en i større grad bekrefte funn på tvers av datasett, og dermed redusere mulighetene for subjektive tolkninger. Dette har blitt gjort i et forsøk på å skape et samvær av data som totalt sett styrker studiens troverdighet.

3.1.2 Deduktiv tilnærming

Deduktiv tilnærming innebærer å utvikle antakelser basert på eksisterende teori, og deretter utforme en forskningsplan, metode, for å teste antakelsene. Antakelsene resulterer i hypoteser, som analyseres opp mot observasjoner som gjøres gjennom forskningen. Deretter vil hypotesene beholdes eller forkastes, før man, basert på dette, utvikler en konklusjon som besvarer forskningens formål (Zalaghi & Khazaei, 2016). I denne studien er denne logikk-baserte tilnærmingen nærliggende. Vi formulerte forskningsspørsmålene med utgangspunkt i det teoretiske rammeverket og opparbeidet innsikt om fenomenet. Forskningsspørsmålene i seg selv er ikke antydninger, men representerer en vinkling mot potensielle underliggende empiriske sammenhenger, og kan derfor likevel sies å ha en antydende tilnærming slik analysen har foregått; innhentet data ble diskutert opp mot det teoretiske rammeverket - nettopp for å utforske og teste de underliggende sammenhengene i forskningsspørsmålene. Dette ga oss videre grunnlag for å arbeide i retning forskningens formål.

3.2 Datagrunnlag

Kvalitativ data defineres som innhentet informasjon som er av ikke-numerisk form (Easterby-Smith, 2018, s.172). I denne studien benytter vi oss av ulike kvalitative datakilder.

3.2.1 Datainnsamling

Datagrunnlaget i forskningen består av forskjellige primær- og sekundærdata. Primærdata er data som forskerne samler inn til egen studie, og sekundærdata er data som er samlet inn av andre (Gripsrud et.al, 2017, s.47). I denne studien er primærdata samlet inn i form av dybdeintervjuer med til sammen fem respondenter. Sekundærdataen som ble benyttet består blant annet av offentlige rapporter, tilsendte dokumenter fra Invidem, nyhetsartikler og tilgjengelig informasjon på nettsider hos aktuelle aktører i finansbransjen. I søken etter sekundærdata var vi bevisste på å stille høye krav til kvalitet på data, og at dataen er utarbeidet fra pålitelige kilder.

Innsamlingsprosessen har i hovedsak blitt gjennomført i to faser. Den første fasen har bestått av å utforske og innhente sekundærdata gjennom ulike søkemotorer og dokumenter, for å danne en dypere forståelse for fenomenet. I neste fase har vi tatt utgangspunkt i kunnskapen vi opparbeidet oss i første fase, for så å utarbeide en relevante og god intervjuguide som kunne benyttes i praksis for å innhente primærdata.

For å finne relevante aktører vi kunne intervjuer for å belyse problemstillingen, fikk vi god hjelp av NCE Finance Innovation. De koblet oss med Invidem, da det var kollektiv enighet om at dette ville være en god aktør for å gi innsikt i det nordiske arbeidet på AML. Hjelpsomme kontaktpersoner fra begge selskapene gjorde det mulig å starte datainnsamlingen, og ga oss et godt utgangspunkt for studien videre. Vi tok selv kontakt med en bransjeekspert på AML, som takket ja til intervju og bidro med verdifull innsikt.

Videre i studien erfarte vi store utfordringer med å få innpass hos andre aktører. Ideelt sett skulle respondenter fra ulike banker, tilsynsmyndigheter og tredjepartsaktører vært inkludert, men dette lot seg ikke gjøre. Dette kan tenkes å være på bakgrunn av tematikkens

sensitive omfang, der aktører ikke ønsker å meddele informasjon om sine prosedyrer tilknyttet økonomisk kriminalitet. Kombinert med studiens begrensede tidsomfang, ble vi derfor nødt til å ta til takke med totalt sett fem respondenter.

Respondentene fra Invidem ble tatt utgangspunkt i på bakgrunn av selskapets posisjon i det nordiske finansmarkedet, i kombinasjon med respondentenes ekstensive erfaring på området - både gjennom tidligere jobber og nåværende stillinger i Invidem. Respondenten utenfor Invidem bidro med ytterligere objektivitet da vedkommende har jobbet mange år med AML, men uten å besitte en stilling som preges av interne interesser. Dette har muliggjort for økt subjektivitet gjennom studiens diskusjonsmomenter og vinklinger. I tabellen under presenteres en oppstilling av respondentene:

Intervjuobjekt	Organisatorisk tilhørighet	Intervjuform	Format
Respondent 1	Invidem	Semi-strukturert	Digitalt intervju
Respondent 2	Invidem	Semi-strukturert	Digitalt intervju
Respondent 3	Invidem	Semi-strukturert	Digitalt intervju
Respondent 4	Invidem	Semi-strukturert	Digitalt intervju
Respondent 5	Bransjeeekspert, anonym tilhørighet	Semi-strukturert	Digitalt intervju

Tabell 2: Oversikt over intervjuobjekter.

I et forsøk på å innhente flere perspektiver enn det som ble presentert av respondentene, foretok vi, som nevnt, dokumentanalyser. Analysene ble gjort av dokumenter vi fikk tilsendt av Invidem, samt offentlige dokumenter fra blant annet Finanstilsynet og European Banking Federation. I tillegg har vi benyttet artikler og innlegg av anerkjente kilder, bestående av siteringer og uttalelser fra sentrale personer og aktører i forhold til casens tilnærming.

3.3 Datamaterialets kvalitet

I kvalitativ forskning er selve kvaliteten av datamaterialet et kritisk aspekt. Viktige momenter i forhold til kvalitet vil være gyldighet og pålitelighet. For å ta for seg dette er det vanlig å se nærmere på forskningens validitet og reliabilitet (Gripsrud et al., 2018, s.61).

3.3.1 Validitet

Validitet omhandler hvor presist en evner å måle det det man har som hensikt å måle. Når det gjøres vurderinger tilknyttet validitet, er det tolkningen av dataene som fremkommer ved hjelp av en bestemt prosedyre som legger grunnlaget for valideringen. Selve tolkningen kan ha ulike grad av validitet for ulike formål (Gripsrud et al., 2017, s.61). Det må likevel tas i betraktning at en aldri kan si helt sikkert hvor høy grad av validitet som faktisk foreligger, men det kan derimot argumenteres for eller imot hvorvidt målingen er presis. I denne sammenheng kan det benyttes ulike typer for validitet, hvor særlig intern og ekstern validitet vektlegges (Drost, 2011).

Intern validitet omhandler validiteten av selve forskningen. Tar man for seg et utvalg av ansatte i en bedrift rundt juletid, rett etter de har mottatt lønnsbonus, og spør hvor fornøyd de er med jobben; er det da realistisk at resultatene er representative for deres helhetlige følelser omkring arbeidsplassen? Eller er det tenkelig at de er påvirket av midlertidige elementer, i denne sammenheng bonusen? Med andre ord kan en si at intern validitet dreier seg om studiens bekræftbarhet, og gjør en vurdering av hvorvidt tolkningene som er gjort stemmer overens med virkeligheten (Drost, 2011). I denne studien har alle respondentene nåværende stillinger utenfor de mest sentrale aktørene innen AML som beskrevet i kapittel 1.5.2. Imidlertid har samtlige respondenter bred erfaring fra finansbransjen, hvor flertallet tidligere har jobbet både direkte og indirekte med sentrale aktører. Invidem besitter per dags dato en viktig rolle i effektiviseringen av informasjonsdeling på AML, og har med dette god innsikt i hvordan bankene forholder seg til ulike aspekter rundt dette. Respondenten utenfor Invidem har en særdeles god innsikt i hvordan hele bransjen jobber med AML, særlig på tvers av landegrensene i Norden, og kan også antas å ha et objektivt perspektiv i sine uttalelser da respondenten ikke har noe form for interesseforhold tilknyttet noen av hovedaktørene. Dette kan tenkes å øke studiens interne validitet da respondentene trolig er mindre sannsynlig til å

holde igjen innsikt, sammenlignet med dersom de representerte en av hovedaktørene direkte.

Ekstern validitet dreier seg om hvorvidt resultatene i en studie kan generaliseres ovenfor andre personer, scenarioer eller tidsmessige tilfeller enn hva studien tar for seg. Med andre ord i hvilken grad kan kunnskap overføres og resultater generaliseres til andre sammenhenger (Drost, 2011). Som Yin (2018) presenterer, skiller man mellom statistisk generalisering og analytisk generalisering. Statistisk generalisering er vanlig innenfor kvantitative tilnærminger og tar sikte på å formulere konklusjoner om populasjoner basert på et større utvalg, og ettersom studiens utvalg utgjør fem respondenter er dette mindre relevant for denne studien. Analytisk generalisering dreier seg om å analysere empirien opp mot det teoretiske rammeverket. På denne måten kan man bekrefte og utfordre eksisterende, og eventuelt utvikle nye teoretiske konsepter som kan skape ny kunnskap om et fenomen. Det kan argumenteres at denne studien til en viss grad er analytisk generaliserbar, ettersom den avdekker sentrale trekk ved fenomenet vi undersøker opp mot eksisterende teorier.

3.3.2 Reliabilitet

Reliabilitet tar for seg, på et overordnet nivå, i hvilken grad man kan stole på at studiens resultater er pålitelig. Skulle man utføre studien på nytt, enten med samme metode eller en annen, vil studiens reliabilitet si noe om hvor betydelig de tilfeldige feilene er, altså om man får det samme resultatet som før (Gripsrud et al., 2017, s.61). Reliabilitet vil derfor representerer funnenes stabilitet og konsekvens på tvers av ulike forhold. Målet vil i de fleste forskningsammenhenger være å minimere feil og bias, slik at en kan tilegne arbeidet høy reliabilitet (Drost, 2011).

Skulle studien vært gjennomført på nytt, er det vanskelig å skulle uttale seg om resultatene ville vært de samme. I en studie hvor det undersøkes såpass konkrete forhold mellom faktorer i en gitt sammenheng, er det ikke utenkelig at andre metodiske tilnærminger kunne løftet frem nye sider ved dynamikken i forholdene. Hvorvidt disse sidene imidlertid ville gitt andre resultater totalt sett, er i større grad uklart. Primærdata ble, som nevnt, samlet inn gjennom kvalitative dybdeintervjuer, noe som la til rette for at vi underveis i intervjuene kunne stille

oppfølgingsspørsmål og bekrefte at vi hadde hadde riktig forståelse av respondentenes uttalelser. På den andre siden spiller forskerne en sentral rolle i utviklingen av slik data, og det har derfor vært viktig for oss å være bevisste på å ha en objektiv tilnærming til dataen som ble generert. Gjennom hele prosessen har vi vært to forskere som har arbeidet i lag for å gjennomføre studien. Dette har gjort det mulig å kvalitetssikre tolkning og funn i større grad hva en kunne gjort alene, og indikerer av Saunders et al. (2016) en økning i reliabilitet.

3.4 Analyse av datamateriale

Studiens metodiske tilnærming har gitt en overordnet struktur for gangen i besvarelsen. Derimot har de spesifikke oppsettene i de ulike kapitlene blitt nødt for å utformes etter hva som vil være mest naturlig for å legge frem studien best mulig. Særlig i analysen har dette vært utfordrende, da funnene i studien indikerte for en omstrukturering av kapittelet, sammenlignet med hvordan vi så for oss at det ville bli. Uten klare prosedyrer eller strukturer på hvordan best mulig gjøre dette, har det blitt mye frem og tilbake for å komme frem til en fremstilling vi anser som representativ for funnene som avdekkes.

I forkant av selve gjennomførelse av analysen, ble intervjuene transkribert, diskutert, sortert etter tematikk og fargekodet etter relevans. Ved å tilrettelegge for enklere gjennomgang av datamaterialet underveis i analysearbeidet, fikk vi et systematisk og godt utgangspunkt for å kunne anvende materialet opp mot det teoretiske rammeverket og analysere forskningsspørsmålene og problemstillingen.

3.5 Etikk og personvern i forskning

Under forskningsprosesser som består av databehandling er det viktig å ta etiske hensyn. Første steg for å overholde etiske retningslinjer ble å søke til Norsk Senter for Forschungsdata (NSD). Like etter å ha blitt tildelt veileder ble søknaden sendt inn, og ikke lenge etter fikk vi den godkjent. Det ble allerede her redegjort for at studien ønsket å holde respondentene anonyme, noe som senere også viste seg å stemme overens med respondentene egne preferanser. Denne graden av anonymisering ble avklart allerede i første møte med Invidem. På grunn av Invidems rolle i oppgaven ble det naturlig å beholde organisatorisk tilhørighet blant respondentene derfra. All data innhentet fra respondenter vil destrueres så snart forskningsprosessen er over. Nøkkelprinsippene av Bell og Bryman (2007), referert til i Easterby-Smith et al. (2018), har fungert som et hjelpelig rammeverk for å sikre at forskningsetiske hensyn ivaretas underveis. Prinsippene fremstilles i tabellen under:

	Prinsipp	Hvem/hva beskyttes
1	Sørge for at deltakere i studien ikke påføres skade av noe slag	Respondentenes interesser
2	Respekter deltakernes verdighet	
3	Sikre om at alle deltakere er informert og er enig i forskningens betingelser	
4	Beskytt deltakernes personvern	
5	Sikre konfidensialitet av forskningsdata	
6	Beskytt anonymitet av individer eller organisasjoner	
7	Unngå feiltolkning av forskningens mål eller natur	Forskningsmiljøets integritet
8	Erklære tilknytninger, finansieringsressurser og interessekonflikter	
9	Ærlighet og transparens i kommunikasjon omkring forskningen	
10	Unngå misvisende eller falsk rapportering av forskningens funn	

Tabell 3: Nøkkelprinsipper for ivaretagelse av forskningsetiske hensyn.

For å skape trygghet og troverdighet overfor respondentene, fikk alle tilsendt et samtykkeskjema hvor blant annet deres rettigheter som intervjuobjekter ble redegjort for. Samtlige respondenter samtykket skriftlig med skjemaet, uten innvendinger. Videre var det for vår del viktig å gjennomføre forskningen i tråd med de etiske retningslinjene vi lovet respondentene, NSD og HVL å overholde.

4. Analyse og diskusjon

I denne delen av studien skal relevante funn fra innsamlet datamateriale analyseres og diskuteres opp mot studiens teoretiske rammeverk. Analysekapittelet er delt inn i to hoveddeler som bygger på forskningsspørsmålene. Delene er videre strukturert i delkapitler som presiserer de tematiske sammenhengene, med hensikt om å løfte frem de mest sentrale funnene i studien. Dette muliggjør senere besvarelse av studiens forskningsspørsmål, som avslutningsvis legger grunnlaget for besvarelse av den overordnede problemstillingen.

4.1 Del I: Åpen innovasjon

4.1.1 Samarbeid og konkurranse

Gjennom intervjuene kom det frem at Invidem startet som et samarbeidsprosjekt mellom 6 av de større bankene i Norden. Dette ble i seg selv et utgangspunkt for en antydning om at åpen innovasjon praktiseres inn mot arbeidet på AML. Gjennom inngåelse av et slikt samarbeid har de involverte bankene tydelig illustrert en interesse for å åpne opp forretningsprosesser. Formålet bak dette viser seg av respondent 1 (R1) å være og styrke innovasjon- og konkurranseevne på fagområdet. De Faria et al. (2010) støtter i sin forskning at ved å lete eksternt etter verdifull kunnskap og ferdigheter som komplementerer interne kapabiliteter, kan en utvide teknologigrunnet og styrke konkurranseevnen til virksomhetene. Som forskningen videre finner, har samarbeid en viktig rolle i forbindelse med økt effektivitet innenfor innovasjonsprosesser.

I en samarbeidsdynamikk hvor inngående aktører både deler og innhenter ressurser og kompetanse på tvers av hverandre, kan en av Gassmann og Enkel (2006) tolke dette som en coupled process. Samarbeidets antatte formål om økt innovasjon- og konkurranseevne kan videre antyde bankenes relational capacity (Gassmann og Enkel, 2006). En konkret evaluering av bankenes grad av relational capacity på et individuelt nivå vil strekke seg utenfor casens tilnærming. Fra et teoretisk ståsted kan det derimot gjennom Gassmann og Enkel (2006) gjøres en kollektiv vurdering basert på definisjonen av begrepet: "...en organisasjons verdi er tett knyttet til dets kapabilitet til å bygge og vedlikeholde forhold med partnere for å kunne

utvikle kollektive strategiske allianser". Utgangspunktet for Invidem var et samarbeidsprosjekt mellom de største nordiske bankene, og dette prosjektet kan defineres som en kollektiv strategisk allianse og indikerer at aktørene innehar høy relational capacity. Etter hvert gikk samarbeid over til en mer formell struktur ved å danne et selvstendig selskap, i form av en joint venture. R1 uttaler at endringen i samarbeidsstruktur, fra et samarbeidsprosjekt til joint venture har gjort det mulig å isolere, men samtidig samle og overensstemme de ulike bankenes interesser. Som en langt mer selvstendig struktur, har dette muliggjort å se bort fra direkte konkurranse og dermed åpnet opp for større frihet i innovasjon- og utviklingsprosessene. I lys av teorien fra Ritala et al. (2014) kan en umiddelbart se på samarbeidet mellom konkurrerende banker som et tilfelle av coopetition, en moderne og åpnere tilnærming til forretning. Derimot understrekes det av Bengtsson og Kock (1999) at det må foreligge synlige elementer av både samarbeid og konkurranse mellom partene for å kunne definere det som coopetition. Etersom dagens samarbeidsstruktur mellom bankene angivelig eliminerer konkurranseaspektet på AML, er det ikke urimelig å stille seg kritisk til hvorvidt dette samarbeidsforholdet kan defineres som et tilfelle av coopetition.

Videre effekt av dette gjør det mulig for de samarbeidende partene å tilnærme seg innovasjonsprosessene og samarbeidets formål med et objektivt perspektiv. Denne effekten gjør det enklere for Invidem å utføre handlinger på vegne av bransjen og samfunnet som en helhet, og ikke avhenge av eiernes interne interesser. Dette illustrerer i praksis funnene gjort av Chesbrough (2003a; 2003b) og Laursen og Salter (2006), som viser til hvordan skift i innovasjoners begrensninger har ført til at bedrifter går vekk fra å investere i intern FoU, og heller investerer i kooperative satsinger med eksterne ressurser utenfor organisasjonens grenser. Som Chesbrough (2006) også uttaler, kan dette sees som et steg i retning mot en prosesstilnærming som reduserer barrierer mellom organisatoriske grenser og i større grad tillater innovasjon på tvers av aktører.

Imidlertid kan man diskutere hvorvidt det foreligger åpenhet i praksis mellom organisasjonenes grenser. Ved å utvikle samarbeidet i retning av et mer strukturert samarbeid hvor interesser isoleres og samkjøres, får hver enkelt aktør mindre direkte påvirkning på effektene, og samtidig en mer indirekte involvering i prosessene. Informasjonsflyten mellom bedriftene skjer dermed også gjennom en mer indirekte manøver, og kunnskapen fra

omgivelser kan ikke lengre bidra i like stor grad til å akselerere intern innovasjon; et vesentlig aspekt ved åpen innovasjon skal en følge Chesbrough et al. (2009). Et slikt tilfelle vil ifølge Huizingh (2011) ytterligere argumentere for at inbound innovation ikke forekommer i praksis. Til tross for at aktørene investerer i samarbeid, vil presentert scenario utelate aktørens mulighet for å integrere ny verdifull kunnskap i egen organisasjon, i tråd med Gasmann og Enkel (2006). Av dette kan det videre tolkes at utviklingen i samarbeidsforholdet reduserer bankenes evne til å utnytte kunnskapen som oppstår som følge. Konsekvensen av dette kan lede til en reduksjon i det Cohen og Levinthal (1990) definerer som absorptive capacity: en bedrifts evne til å gjenkjenne verdien av ny, ekstern informasjon, tilpasse seg den, og bruke den for kommersialisering. Skal en følge teorien av Spithoven et al. (2010), vil dette redusere forutsetningene for å lykkes med innovasjonsarbeidet.

Til tross for dette, vinkler R4 formålet bak Invidem i en retning som setter helheten i et annet perspektiv enn tidligere nevnt av R1:

“Det er ikke den økonomiske gevinsten eierne har som formål med Invidem. Om vi lykkes med å hjelpe dem og etterkomme reguleringer og retningslinjer vil de selvsagt unngå sanksjoner og dermed spare penger, men intensjonen er at dette skal kunne gagne alle aktører i bransjen positivt, og på sikt gjøre KYC-prosessene uanstrengende for alle aktører. Også håper vi at en videre effekt av dette vil være høyere effektivitet i arbeidet mot hvitvasking, og derfra utspille seg positivt for samfunnet i sin helhet.” - Respondent 4

Denne uttalelsen stiller ytterligere spørsmålstegn til hvorvidt samarbeidet mellom bankene er ment for å akselerere intern innovasjon, og støtter derfor påstanden om at inbound innovation ikke forekommer i praksis mellom bankene. Imidlertid kan det foreslås et skille mellom hva formålet er, og hva den faktiske effekten er. Selv om formålet ikke er å akselerere intern innovasjon, vil ikke dette utelukke mulighet for at det skjer som en passiv konsekvens av prosessen. Dette kan umiddelbart fremstille en usikkerhet rundt praktiseringen av åpen innovasjon inn mot AML. Dynamikken som beskrives har åpne trekk ved at man med kollektiv innsats skal anvende kunnskap og ressurser fra flere parter for å utrette et forbedret resultat. Når det er sagt, kan prosesstilnærmingen i seg selv fremstå som mer lukket.

Prosesstilnærmingen beskriver i større detalj hvordan dynamikken forekommer i praksis. I tilfellet som ovenfor beskrives av R4 gjør de ulike partene en kollektiv innsats, men ressursene og kunnskapen som legges ned i innsatsen er å tolke som til dels isolerte. Med dette står vi overfor en usikkerhet rundt hvor mye kunnskap som faktisk beveger seg mellom organisasjonenes grenser, og en kan derfor av Chesbrough (2006) rette ytterligere skepsis mot graden av åpenhet i strukturen. En uttalelse av R3 støtter også skepsisen på området:

“Formålet vil jo ikke på et større nivå være vesentlig knyttet til det forretningsmessige. Det er tross alt de kriminelle som skal bekjempes, og ettersom informasjonen som går gjennom Invidem, og det meste av informasjon tilknyttet AML og KYC, ikke er direkte konkurranserelatert, burde det heller ikke være et konkurransefokus her, og derfor også mulig med tettere samarbeid. (...) Når det er sagt oppleves bransjen generelt som lukket på samarbeidsfronten.” - Respondent 3

Tar en dette i betraktning, vil aktørene i bransjen, ifølge Chesbrough et al. (2009), ha dårlige forutsetninger for å bygge opp kunnskapen nødvendig for å håndtere og utnytte teknologier og innovasjon internt, samt tale for en svakere relational capacity enn først antatt. Det er overensstemmelse blant samtlige respondenter når det omhandler de finansielle institusjonenes generelle skepsis omkring deling av informasjon og data. R4 trekker derfor frem at denne skepsis kan ha smittet over på bransjens generelle tilnærming til deling, og påvirker dermed også kunnskapsdeling, selv om det nødvendigvis ikke har betydning for konkurransen mellom aktørene. Denne effekten settes i perspektiv av Bradenbruger og Nalebuff (1997) som presenterer et holdningsperspektiv, “krigføringsperspektivet”, som gjør coopetition utfordrende i praksis. Perspektivet er forankret i en antakelse om at en aktør ikke kan “vinne”, uten at en annen taper. Det trekkes av dette frem som en tilnærming av fiendtlig natur, og presenteres som en potensiell begrensning for åpen innovasjon.

Et videre argument fra R4 taler derimot for at denne tilstanden i mer betydelig grad kan skyldes infrastrukturen i bransjen. Denne infrastrukturen tolkes som det organisasjonsmessige samspillet mellom aktørene og elementene i finansbransjen som er avhengige av hverandre i AML-arbeidet, som foretak, myndigheter og håndheving, samt

tolkning, av reguleringer. Respondent 4 trekker frem hvordan denne infrastrukturen gjør informasjonsdeling tungvint for aktørene:

“Her kommer tredjepartsaktører, som nettopp Invidem, inn i bildet. Ved å slippe til aktører som dette, vil man kunne effektivisere enkelte ledd i infrastrukturen, og over tid oppleve mer innovasjon og utvikling som bidrar til å gjøre AML og KYC-prosessene mer uanstrengt. ... Vi har allerede sett effekt gjennom Invidem. Ut ifra det vi opplever, har tilsynsmyndighetene også forstått dette, og gjort det til en prioritet i årene som kommer å automatisere infrastrukturen mot en tilstand som tilgjengeliggjør informasjon i større grad. Dessverre er vi ikke der enda, og ting tar fremdeles tid.” - Respondent 4

R5 støtter også uttalelsen fra R4 om dagens tilstand i bransjen. Respondenten vektlegger infrastrukturens manglende evne til å tilrettelegge for samarbeid mellom aktørene, noe vedkommende også trekker frem som et vesentlig aspekt dersom man skal kunne innovere. Ordlyden kan her indikere samarbeid som en nødvendighet for å kunne innovere. Tidligere presentert forskning og empiri på feltet (De Faria et al., 2010; Becker & Dietz, 2002; Dachs et al., 2008) vektlegger derimot samarbeid som en bidragsytende faktor, fremfor nødvendighet, til å akselerere innovasjon og skape konkurransemessige, økonomiske og strategiske fordeler.

Uttalelser fra R1 indikerer at samarbeid innenfor AML vil være nærmest essensielt for at denne delen av bransjen skal kunne bevege seg hurtigere mot en idealtilstand hvor bekjempelse av kriminelle er hovedfokus. Respondenten ser allerede gjennom Invidem hvordan samarbeid kan være en pådriver for innovasjon, men mener at det likevel er en lang vei å gå på generell basis. For å sette uttalelsen i perspektiv påpeker respondenten videre:

“Når vi arbeider i siloer, hvilket mange av finansinstitusjonene gjør, gjør vi det vanskeligere for oss selv. De kriminelle gjør overhodet ikke det, men bruker derimot samarbeid for å kunne utføre sine handlinger. Ta for eksempel overføringen av penger, dette skjer i flere steg på tvers av kontoer mellom flere personer, og jo flere steg de bruker, desto vanskeligere er det å spore. Om bankene da bare har innsikt i transaksjonene gjort hos dem internt, er det ekstremt vanskelig å detektere mønstre

og derav også veldig begrenset hva man kan gjøre med det. Skal vi kunne bli enda mer handlekraftig når det kommer til å bekjempe økonomisk kriminalitet, må vi åpne opp for en mer åpen tilnærming.” - Respondent 1

Respondenten skisserer med dette hvordan bransjens «status quo» er langt unna hva den burde være, og legger videre til at denne tilstanden, samt tilhørende lovgivninger, behøver å bli utfordret. Dette vil forårsake et stort skifte i industrien, men et skifte i riktig retning. En antydning i denne retningen er allerede skissert gjennom presenterte uttalelser fra R4 omhandlende behovet for en effektivisert og tilgjengelig infrastruktur. Behovet for tilgjengeliggjøring og automatisering er korrelerende effekter av en åpnere tilnærming, og respondentenes perspektiver kan derfor tolkes i samme retning. Denne retningen kan i praksis sees nærmere på som en muliggjøring av interorganisatoriske samarbeid, og derav uttrykke et større behov for en samarbeidsstruktur som muliggjør praktisering av Gassmann og Enkels (2006) coupled process.

Skal en se nærmere på hvorfor dette kan være med på å rette bransjens infrastruktur på AML mot en bedre tilstand, kan en se tilbake på sitatet av Saint-Paul (2003), referert til av Chesbrough et al. (2009). En kan herfra hente ut essensen som tilsier at i en bransje med for eksempel ti aktører av relativ likt størrelse, hvor alle investerer likt i FoU, men bare ni av de ti aktørene samarbeider, vil de samarbeidende aktørene få umiddelbar tilgang til ni ganger så mange innovasjoner som det resterende selskapet. På et overfladisk nivå vil dette skissere de praktiske fordelene tilknyttet åpnere tilnærminger i bransjen. Ytterligere effekter fremstilles også av Koschatzky (2001) som mener at organisasjoner som ikke deltar i utveksling av kunnskap vil risikere at deres interne kunnskap svekkes over tid, samt miste muligheten til å inngå viktig samarbeid med andre organisasjoner.

Lav utveksling av informasjon og kunnskap mellom aktører vil, som det er kommet frem, resultere i redusert intern kunnskap. I en rapport fra European Banking Federation (EBF) om de viktigste prioriteringene i europeiske finans i den kommende tiden, adresseres behovet for en forbedret infrastruktur på AML for å detektere og håndtere økonomisk kriminalitet. Økt deling av kunnskap og informasjon er ifølge rapporten et sentralt ledd i denne forbedringen (EBF, 2020). Det understrekes hvordan kriminelle bruker flere ulike banker for

å foreta så mange transaksjoner som mulig. For å identifisere transaksjonsmønstre burde omhandlende banker dele transaksjonsdata mellom seg i et trygt nettverk. Eksempelet som videre løftes frem er hentet fra det finansielle systemet i Nederland. Der har de største bankene, med støtte og koordinasjon fra autoriteter på nasjonalt nivå, slått seg sammen for å lage et felles system for overvåkning av transaksjonsdata. Systemet har som mål å kryss-sjekke transaksjonsdata mellom de ulike databasene hos deltakende banker, for så identifisere kriminelle mønstre uten at inngående banker får tilgang til noen av de andres kundedata. Dette er enda i en tidlig fase, og vil enn så lenge fungere komplementært med bankenes KYC prosedyrer (EBF, 2020).

Etableringen av Invidem anses som et betydelig steg i riktig retning, med både samarbeid mellom banker og implementering av ny teknologi for å effektivisere KYC-prosessene. Likevel viser foregående funn, med støtte i teori, at bransjen ikke når opp til ønsket standard på området. Den vesentlige faktoren i denne sammenheng ligger likevel ikke forankret i selve teknologien, men i infrastrukturen som gjør det mulig å utnytte teknologien på tvers av aktører, og av dette fasilitere samarbeid.

Komplementært med EBFs fokus mot behovet for strukturelle endringer, kan det også sees behov for en fasiliterende infrastruktur gjennom et eksempel fra forsikringsbransjen. Webstep, et av Nordens ledende selskaper innen teknologi og digital transformasjon, presenterer forsikringssvindelprosjektet mellom Tryg, Fremtind og Frende, hvor de selv står for utviklingen av plattformen. Prosjektet baserer seg på innovativ bruk av kunstig intelligens. I praksis foregår dette ved å la en maskinlæringsalgoritme søke gjennom skadedata hos forsikringsselskapene. Økte mengder datasett fungerer som næring for algoritmen; jo mer data den mates med, desto mer lærer den. Ved å få tilgang til data fra flere selskaper kan den dermed lære seg å gjenkjenne mønstre. Selskapene deler med dette data til skyen hvor algoritmen ligger, uten at selskapene får faktisk innsikt i hverandres data (Webstep, 2020). Anvendelsen av kunstig intelligens er her basert på de samme teknologiene, mønstergjenkjennelse og sikker datadeling, som brukes på AML i Nederland. Dette underbygger argumentasjonen om manglende infrastruktur for å drive med samarbeid og innovasjon.

4.1.2 Kunnskapsdeling

For å lykkes med åpen innovasjon, vektlegger Chesbrough (2017) kunnskapsdeling på tvers av organisasjoner som et sentralt moment. R1 uttrykker sin oppfatning om aktørenes vilje til å generelt sett dele ganske fritt - et umiddelbart motargument til bransjens angivelige krigføringsperspektiv (Bradenburger og Nalebuff, 1997). Respondenten underbygger dette ved å presisere at dette gjelder fra både samarbeidsprosjekter og eventer, men at sistnevnte er en større arena for deling og derav tilrettelagt for nettopp dette. Både banker og finanstilsyn oppleves å være gode bidragsytere. Til tross for dette sitter respondenten med et inntrykk av at bankene holder igjen omkring tematikker som kan innebære konkurranserelaterte aspekter. Det understrekes likevel av respondenten, som også nevnt tidligere, at AML området ikke er vesentlig utsatt for konkurransesensitiv informasjon, og at takhøyden for å dele kunnskap på AML er lavere enn i bransjen ellers. Av disse uttalelsene kan det argumenteres at AML er en del av finansbransjen som er påvirket, men i mindre grad, av et krigføringsperspektiv mellom samarbeidende aktører (Bradenburger og Nalebuff, 1997).

Viljen til å dele kunnskap støttes til dels også av erfaringer uttrykt av R2:

“Jeg tror det avhenger veldig av modenhetsnivået på informasjonen og derav hvilken type informasjon det er, og ikke minst dens betydning i praksis. Jevnt over opplever jeg høy grad av deling, men alle selskaper har selvsagt sine tanker om hvor grensen går - ingen vil åpne opp hele veien til kjernen. Men deling skjer helt klart til en viss grad.” - Respondent 2

Ved å ta dette i betraktning kan en antyde en tilstedeværende vilje overfor deling på AML-området i bransjen. En videre overensstemmelse blant samtlige respondenter er betydningen av aktørenes størrelse, i sammenheng med kunnskapsdeling. Mindre aktører viser en større iver etter å utveksle kunnskap og generelt samarbeide. Dette støttes også av teorien fra Michelino et al. (2014), som trekker frem at større virksomheter har vanskeligere for å implementere åpen innovasjon. Imidlertid viser situasjonen med Invidem et motstridende eksempel. Det støttes av Bianchi et al. (2011) som i sin forskning finner at større virksomheter implementerer 1,5 ganger mer åpen innovasjon enn middels og små virksomheter. De

motstridende argumentene kan nyanseres gjennom Podmentina et al. (2011) sine funn som understreker at virksomheter i ulike størrelser benytter seg av ulike former for åpne forretningsmodeller. Mindre selskaper er ofte mer aktive i innhenting av teknologiorienterte ressurser, hvor de større søker å kommersialisere egenutviklede teknologier.

Av studiens scenario, vet en allerede at Invidem har oppstått som et resultat av innovasjon mellom store aktører. Imidlertid kan innovasjonen her sees å foreligge i samarbeidsstadiet som fant sted før Invidem ble en joint venture. I ettertid har ikke bankene direkte involvering i innovasjonsprosessene, men har likevel tilrettelagt for at et mindre selskap skal kunne praktisere innovasjon gjennom en åpnere tilnærming. Selv om bankene på denne måten distanserer seg fra de åpnere innovasjonstilnærmingene, er det på den andre siden tenkelig at de på sikt vil kunne dra nytte av eventuelle resultater som Invidem produserer.

R1 og R3 vektlegger særlig Invidems unike posisjon gjennom å ha markedets største banker i ryggen. Ved å både ha smidigheten til et mindre selskap og tilliten til de tunge aktørene, trekker R1 frem Invidems mulighet for å påvirke kunnskapsflyt og samarbeid mellom ulike aktører. Dette kommer tydeligere frem når respondenten uttaler følgende:

“Vi kan ta valg uavhengig av bankene, og samtidig er ikke vi påvirket like tungt av reguleringer. Dette gjør det mulig for oss å pushe utviklingen i bransjen i større grad enn aktører som har flere hensyn å ta. Dette gjør at vi kan ha større påvirkning enn størrelsen på selskapet tilsier, og dette er noe vi jobber aktivt med å få til. (...) Vi ønsker å dele erfaring og kompetanse med både mindre aktører og store banker, og er fullstendig innforstått med at vårt formål skal rettes mot det beste for bransjen. Likevel er det ikke alltid vi er i situasjoner hvor det å åpne opp om erfaringer og kunnskap faller seg naturlig, så det er noe både vi og bransjen ellers kan rette mer fokus på.” - Respondent 1

Umiddelbart kan det tolkes av respondentenes uttalelser, i lys av Gassmann og Enkel (2006), at Invidem går aktivt inn for å implementere outbound innovation som en del av sin prosesstilnærming til innovasjon. Imidlertid trekker R4 frem at mer spesifikt inn mot AML

omhandler generelt innovasjonsarbeid seg i stor grad om automatisering og effektivisering av informasjon, i stor grad ulik data. Respondenten understreker dette som en større nødvendighet enn generell deling av kunnskap, men legger til at deling av kunnskap og erfaring alltid er nyttig - bare ikke like kritisk. En vesentlig distinksjon vil i denne sammenheng kunne oppstå mellom kunnskapsdeling og informasjonsdeling. Davenport (1997) og Ipe (2003) skiller mellom deling og rapportering hvor det understrekes at rapportering involverer utveksling av informasjon basert på rutiner og strukturelle formater. Deling innebærer en bevisst handling av et individ som deltar i kunnskapsutveksling til tross for at det ikke foreligger tvang til å gjøre så. R2 legger stor vekt på omfanget tilknyttet personinfo og data, særlig inn mot KYC-prosesser. Dette er igjen prosesser som er underlagt tunge reguleringer og strukturer, enten det omhandler hvordan de skal behandles eller i hvilken grad det kan eksponeres for utvalgte omgivelser. Omfanget kan av dette tolkes i henhold til ovennevnte teori å være underlagt rutiner og strukturelle formater, og videre utgjøre argumentasjon i retning at informasjonsdeling innen AML i stor grad foregår gjennom rapportering.

En viderekobling av dette kan gjøres til prosessdynamikken omkring inbound innovation, outbound innovation og coupled process. Underlagt struktur og formaliteter i sammenheng med informasjonsutveksling, rapportering, på AML kan av Huizingh (2011) sees som bransjen måte å "tvinge" bedrifter mot en mer innovativ tilstand gjennom indirekte anvendelse av outbound innovation. En indirekte anvendelse av outbound innovation kan ytterligere illustreres ved å se tilbake på eksemplene med anvendelse av kunstig intelligens på AML i Nederland og forsikring i Norge. I disse tilfellene fasiliterer infrastrukturen for å bruke teknologi for å dele informasjon gjennom en mer utradisjonell manøver enn hva en gjerne forbinder med informasjonsdeling. Begge partene får nemlig tilgang til ønskede fordeler ved å tilgjengeliggjøre data for maskinlæringsalgoritmen, uten at de andre aktørene får innsikt i selve dataen. Ved å ha en infrastruktur rundt som muliggjør bruken av slik teknologi, kan en drive informasjonsdeling uten å gi fra seg konkurransesensitiv data, samt følge alle reguleringer tilknyttet persondata og datadeling. Det passive aspektet foreligger der aktørene selv ikke får direkte tilgang på informasjonen som deles, men likevel kan utnytte fordelene tilknyttet informasjonsdeling; som på AML vil si en reduksjon i økonomisk kriminalitet. Gjennom dette antydes også teknologiens evne til å påvirke både teorier og praksiser, og en kan derfor stille seg nysgjerrig til om empiriske antydninger rundt tematikken kan utfordre,

redefinere, eksisterende teorier. Det illustreres hvordan teknologi muliggjør teoretiske fenomener i praksis, men gjennom mer passive og indirekte måter. Dette kan derfor åpne for nye tolkninger av disse teoriene, men vil i denne sammenheng veie tyngst ved å presisere forekommende coupled process, tilstedeværelsen av åpen innovasjon, på bakgrunn av informasjonsdeling og rapportering mellom aktørene.

Legger en derimot vekt på distinksjonen mellom deling og rapportering, hvor det også skilles mellom kunnskap og informasjon, kan en stille skepsis til Huizinghs (2011) definisjon som vektlegger overføringen av intern kunnskap som grunnlaget for outbound innovation. Skal en følge respondentenes uttalelser anses ikke kunnskap i seg selv, per dags dato i det minste, som en betydelig del av innovasjonstilnærmingen på AML. Det er informasjon og data som legger grunnlaget for momentum på feltet, og fra et effektivitetsperspektiv bør fokus derfor rettes i den retning for å gjøre progresjon. En kan av dette vurdere hvorvidt man skal se på kunnskap og informasjon som to forskjellige aspekter i tilfellet av AML. Tanken bak dette resonnementet er inspirert av Invidem. Som sitt primære forretningsområde står informasjonsdeling, -håndtering og rapportering sentralt, men prosesstilnærming er likevel vurdert som en åpen tilnærming i praksis da de samarbeider med aktører og tilrettelegger for mer effektive prosesser. Kunnskap fremstår ikke i seg selv som en del av hovedfokuset, men oppstår likevel som en bieffekt av den innovative og foroverlente tilnærming de har til AML. Dette stiller dem likevel i en posisjon til og ytterligere supplere bransjen med kunnskap, og muligheten til å hjelpe aktørene på vei i samme retning som de selv har mestret. God struktur og fasilitering for effektiv rapportering og deling av informasjon, kan derfor argumenteres for å videre gi gode forutsetninger for å dele kunnskap. Ved å samle disse begrepene under samme paraply vil en videre åpne opp for bredere tolkninger av åpen innovasjon i praksis, og av dette argumentere for at åpen innovasjon innen AML kan redefineres av foroverlente aktører som Invidem. Det kan også sees støtte i dette argumentet gjennom forrige avsnitts diskusjon omkring teknologiens evne til å utfordre teorier og praksiser.

En argumentasjon av slik optimistisk natur vil ytterligere kunne strekke seg til å se virkningene dette har for prosess-aspektet blant virksomhetene. Så lenge det rapporteres eller deles informasjon eller kunnskap i en retning, vil det alltid være noen som mottar i andre enden. Et slikt perspektiv kan bidra til å påpeke en mer helhetlig dynamikk som tilsier at dersom en

aktør driver med outbound innovation, vil en annen automatisk drive med inbound innovation. Denne oppfattelsen er også gjort i forskningen av Chesbrough og Crowther (2006), og indikerer videre at flere aktører driver med inbound innovation gjennom passiv manøver. En tolkning av denne dynamikken kan argumentere for at ved outbound og inbound innovation som innovasjonstilnærming inn mot AML, vil det alltid, fra et helhetlig perspektiv, utspille seg i en coupled process.

4.2 Del II: Regulatorisk rammeverk i lys av innovasjon

4.2.1 Hvitvaskingslovverkets kompleksitet og grad av åpenhet

Den norske Hvitvaskingsloven har blitt omtalt som kompleks, vag og generell, eksempelvis av at den setter krav til foretakene uten å videre beskrive hvordan disse kravene skal oppfylles (Axelsen, 2020). At lovverket er bredt og åpent for tolkning ble påpekt ved flere anledninger under intervjuene. Etter De Smet (2012) sitt perspektiv om at regulering brukes som verktøy for å fremme innovasjon, skal lovverket sette rammer og legge til rette for at finansbransjen kan utvikle mer effektive løsninger for å bekjempe hvitvasking. Det er riktignok verdt å understreke at økonomisk kriminalitet er et komplekst område som bygger på et omfattende samspill mellom offentlige myndigheter, privat næringsliv og interesseorganisasjoner. I den følgende delen vil vi analysere og diskutere funn vi har gjort i datainnsamlingen for å avdekke hvilke effekter som følger av AML-lovgivningen.

Både i primær- og sekundærdata har det ved flere anledninger blitt påpekt at lovverket i stor grad er åpent for tolkning. I dybdeintervjuene ble det løftet frem flere utfordringer knyttet til dette. En av utfordringene dreier seg om at bankene tolker lovverket ulikt, der Respondent 1 uttalte følgende:

“Vi har en standardisert tjeneste som er den samme for alle brukerne våre, og siden AML-reguleringer er ganske åpen for tolkning på mange områder gjør bankene ulike tolkninger (...), mens de nå må akseptere tolkningen som Invidem har gjort på reguleringen. Så det er en annen ting som er en utfordring fordi vi ikke kan ha avvik i tjenesten, for da faller en til mange-forholdet vårt.” - Respondent 1

Respondenten uttaler dette som problematisk ettersom Invidem sin plattform bygger på data, og for å kunne behandle og analysere data er det avgjørende at dataen er standardisert. Hvilken informasjon foretakene krever at kundene skal registrere, avhenger av foretakets tolkning av regelverk. Et sentralt aspekt ved verdiløftet til Invidem er at brukerne sparer tid på å registrere KYC-informasjonen sin hos Invidem i stedet for å gjøre det respektivt hos alle bankforbindelsene. På denne måten kan en bedrift eksempelvis registrere informasjonen sin

én gang hos Invidem og deretter oppdatere informasjonen på Invidem-plattformen, fremfor å registrere og oppdatere den hos 4-5 bankforbindelser. Dette er derimot ikke mulig å gjennomføre uten standardisering av data, og når bankene har ulike tolkninger av slik data vil man ikke kunne dra nytte av den samlede effekten plattformen tar sikte på å skape. Imidlertid trekkes det frem av R2 at det ikke kun er tolkning av KYC-data som representerer regulatoriske utfordringer.

“Jeg tror vi fortsatt sliter med at det fremdeles er en ganske kompleks regulering som er ulikt tolket i ulike land. For oss som forsøker å dekke fire land, skaper det en utfordring. Når du legger til flere land, legger du også til flere utfordringer. Det tror jeg er på en måte nøkkelen der. Det er komplekst, det er ikke fullt harmonisert, og det er ulike tolkninger.” - Respondent 2

Fra et internasjonalt perspektiv løftes det frem at det er en utfordring at de ulike landene i Norden har ulike tolkninger av EUs hvitvaskingsdirektiv. Dette vurderes til å være et særlig relevant moment ettersom hvitvasking ofte forekommer på tvers av landegrenser og finansiell infrastruktur i ulike jurisdiksjoner (Iversen, 2021). Når kriminelle kanalisere utbytte fra kriminelle handlinger over landegrenser og misbruker det finansielle systemet i ulike land blir det betydelig mer utfordrende å følge pengene, og dersom lovverket ikke er internasjonalt harmonisert vil det være nærmest umulig å implementere innovative teknologier for å forhindre internasjonale hvitvaskingsoperasjoner.

Begge de ovennevnte utfordringene som følger av det åpne lovverket kan betraktes som utfordringer knyttet til siloer. At banker og land har forskjellige tolkninger gjør det vanskeligere å lykkes med initiativer som går på tvers av foretak og landegrenser. Det virker for å være konsensus rundt behovet for større grad av harmonisering i europeisk sammenheng; rapporten fra European Banking Federation (EBF) trekker frem økt harmonisering av EU-reguleringene som en av fire hovedprioriteringer i den videre utviklingen av det europeiske arbeidet mot hvitvasking (EBF, 2020). Rapporten understreker utfordringen ved at medlemslandene implementerer og tolker lovverket ulikt, og at en ytterligere harmonisering vil muliggjøre mer effektive retningslinjer og prosesser på AML-feltet (EBF, 2020). I 2021 kunngjorde EU en kommende omfattende “hvitvaskingspakke”

bestående av en ny europeisk tilsynsmyndighet, et direktiv og to forordninger som skal bidra til økt harmonisering av lovverket (Ward & Van Sunder, 2021). Dette er et treffende eksempel på Rossignoli og Arnaboldi (2009) sine funn på regulatoriske endringer som en sentral driver for endring i finansbransjen. Lovpakken innebærer at myndighetene og foretakene i Europa får et tydeligere og mer samkjørt regelverk å forholde seg til, noe som i større grad åpner for økt samarbeid for å innovere måten de arbeider med AML på tvers av land. Om lovverket lykkes med dette kan bekjempelsen av internasjonal hvitvasking ha mer positive fremtidsutsikter.

4.2.2 Samspillet mellom regulering og teknologi

Et videre aspekt ved reguleringens virkning på finansbransjen er at det foreligger et stort gap mellom den regulatoriske og den teknologiske utviklingen, der sistnevnte de siste årene har inntatt en betydelig rolle i bransjen. Utarbeidelse av regulatoriske rammeverk innebærer tidkrevende prosesser, og Respondent 3 understreker at å utvikle reguleringer tar tid fordi mange parter skal si sitt, og at det ikke er "quick business". Et eksempel på dette er den nevnte hvitvaskingspakken; EU-kommisjonen har uttalt at de er håpefulle på en rask lovgivningsprosess, hvilket innebærer at de nye reguleringene vil tre i kraft i 2026 (PwC, u.å.). I motsetning til lovgivningen er ikke teknologien avhengig av formelle prosesser, og tar man i betraktning de siste årenes digitale utvikling i finansbransjen er det rimelig å anta at digitale løsninger vil spille en enda større rolle i bransjen den kommende tiden. R5 uttrykker følgende om dagens forhold mellom teknologi og regulering:

"Bankene skriker etter å få lov til og anvende ulike tekniske løsninger som for eksempel å benytte mønstergjenkjenning i overvåkingsprogrammene, fordi det vil spare de enormt med arbeid og ressurser og de kan bruke tiden sin der hvitvaskingsrisikoen er størst." - Respondent 5

Dette kan sees å støtte tidligere uttalelser om at bankene er klare til å implementere eksisterende tekniske løsninger, eksemplifisert med ansiktsgjenkjenningsteknologi som eksisterer i dagens smarttelefoner, men lovverket fasiliterer ikke for anvendelse av slike teknologier på bakgrunn av personvern hensyn. Slike implementeringer vil kunne skape

innovasjon i tråd med Schumpeters definisjon, som innebærer å skape verdi, her besparelse av tid og ressurser, ved nye kombinasjoner av eksisterende teknologier (Fagerberg, 2003, s.131). Som poengtert i sitatet over kan bruk av digitale løsninger frigjøre ressurser slik at man i større grad kan lokalisere ressurser til den faktiske etterforskningen og bekjempelsen av hvitvasking. Sett i lys av Rossignoli og Arnaboldi (2009) sin definisjon på finansiell innovasjon som innovasjon av produkt som tillater kostnads- og risikoreduksjon og en forbedring av tjenestene i det finansielle systemet, er det regulatoriske rammeverket i slike tilfeller begrensende for innovasjon i finansbransjen. Derav kan det tolkes av Chesbrough et al. (2009), som understreker at faktorer som fasiliterer for redusert utnyttelse av teknologi og ressurser mellom virksomheter bidrar til en mer lukket tilnærming på området, at det regulatoriske rammeverket gjør det utfordrende for aktørene å benytte seg av åpen innovasjon og tilhørende muligheter.

Til tross for sin angivelig begrensende natur, er det essensielt å ta i betraktning viktigheten bak regulatoriske rammer og betydningen av disse i praksis. I en artikkel på Shifter.no skriver Skjelsbæk om cyberangrep og digitale utfordringer, hvor han legger særlig vekt på hvordan teknologisk utvikling uten regulatorisk forankring vil kunne gå på bekostning av både virksomheter og privatpersoners digitale sikkerhet (Skjelsbæk, 2022). Reguleringenes rolle i å ivareta digital sikkerhet er i høy grad relevant for arbeidet med AML, ettersom dette innebærer behandling av sensitive personopplysninger.

For et selskap som Invidem som tilbyr en tjeneste basert på kundedata spiller GDPR en særlig stor rolle, og Respondent 1 beskriver at de konstant må balansere mellom AML og GDPR i arbeidet med å samle inn og håndtere KYC-informasjon. Dette støttes videre av Respondent 2 som poengterer at personvernlovverket har hatt stor påvirkning på det operasjonelle oppsettet til IT-miljøet i Invidem, eksempelvis ved krav til sikkerhetsnivå ved valg av skylagringsløsninger. Respondent 2 legger til at *“GDPR gjør det av og til vanskeligere og fullt ut automatisere prosessene”*. At lovverket legger slike restriksjoner er i tråd med Blind (2012) som hevder at regulatoriske rammeverk danner forhold som påvirker innovasjonsaktiviteter i selskaper. Om data lagres i private eller offentlige skyer, hvilke systemer som snakker sammen og hvordan man kan automatisere manuelle prosesser er teknologiske samspill som ikke uten videre kan benytte til sitt fulle potensiale uten å ta hensyn til personvernlovverket.

Det kan på den andre siden ansees som positivt at lovverket tvinger foretakene til å ha en mer sikkerhetsmessig forsiktig tilnærming til den digitale infrastrukturen som anvendes. De Smet (2012) trekker frem at regulering er et verktøy for å fremme forretningsmessig innovasjon ved å styre den tiltenkte oppførselen hos forretninger, og aktualiseres ved at GDPR setter premisser om at personvern hensyn kommer i første rekke ved utvikling og anvendelse av programvaresystem. Slike premisser er ikke nødvendigvis hemmende for innovasjonsevnen, men kan ansees som å heller stille krav til at innovasjon ikke skal gå på bekostning av kundenes rett til personvern.

4.2.3 Reguleringenes påvirkning på samarbeid og effekter av håndhevelse

Som det kommer frem i 4.1.1 er samarbeid et vesentlig aspekt innen innovasjon, og er noe bransjen kan bli bedre på innen AML. Det er mange elementer som bidrar til å gjøre det utfordrende, og som vi ser er reguleringer en av dem. I 4.1.1 legges det stort fokus på manglende infrastruktur som fasiliterer for kooperative løsninger. R5 uttaler at infrastrukturen påvirkes tyngst av det regulatoriske rammeverket, og trekker videre frem situasjonen rundt denne infrastrukturen per i dag:

“Innenfor AML-området er innovasjon primært sett vanskelig da man må innovere innenfor regulatoriske rammer. Så lenge de regulatoriske rammene er slik de er i dag, er innovasjon utfordrende i Norden fordi vi har et finanstilsyn og et regulatorisk rammeverk som ikke tilrettelegger for dette.” - Respondent 5

Videre omtaler R5 regelverket som en ekstern påvirkningsfaktor overfor bankene, nærmere bestemt en ekstern hindring for innovasjon. Disse uttalelsene er forankret i et perspektiv fra respondenten som uttrykker både bankenes redsel for Finanstilsynets strenge føringer, og et helhetlig perspektiv fra både tilsynsmyndigheter og aktører hvor compliance og AML behandles som komparative fortrinn fremfor noe man egentlig burde samarbeide på. Umiddelbart kan en se tilbake på tidligere diskusjon i 4.1 som tar for seg bankenes fiendtlige innstilling, som også henger igjen på AML, gjennom Bradenburger og Nalebuffs (1997) krigføringsperspektiv. R5s perspektiv argumenterer med dette mot R1s umiddelbare

oppfatninger omkring bankenes vilje til å dele. Etter ytterligere dialog uttrykte R1 refleksjoner omkring lavere vilje for å dele konkurransesensitiv informasjon, men tok så opp at AML ikke er særlig preget av denne typen informasjon. Skal en konkretisere en felles tolkning av respondentenes uttalelser, kan det sees å foreligge en begrensning for og samarbeide mellom bankene. R5 påpeker den kritiske tilstanden da det ikke burde vært et konkurransefortrinn å avdekke mer penger fra hvitvasking enn sidemannen, men at man heller burde legge ned en kollektiv innsats for å stoppe det, og at større samkjøring i bransjen i større grad vil føre til innovasjon.

Per dags dato eksisterer det forumer for samarbeid mellom bankene, noe som anses som et godt steg på veien mot bedre samkjøring. Likevel trekker R5 frem den regulatoriske risikoen bankene ser:

“Det er allerede mye informasjon som ikke kan deles fordi de bruker gamle tekniske systemer uten tilstrekkelig mulighet for sikker deling eller integrasjon av mer effektive løsninger, men for bankene er det også en utfordring at de ikke kan gå til Finanstilsynene og fortelle at de er dårlig på AML, for da kommer de og gjør tilsyn. Aktørene blir derfor redd for å innrømme at de ligger langt bak, og risikoen forbundet med å være ærlig blir enorm. Finanstilsynet må ta en mer proaktiv rolle for å legge til rette for samarbeid fremfor å bare inviterer til forumer.” - Respondent 5

Det kan av dette rettes fokus mot Frame og White (2004) som understreker reguleringer som et “tosidig sverd”, da de kan både begrense og fremme innovasjon, og må derfor utformes på delikat vis. Reguleringer er myndighetenes fremste måte å påvirke de ulike bransjene. Skal tilsynsmyndighetene tilrettelegge for økt samarbeid mellom aktørene inn mot AML, kan det derfor sees et behov for en endring i det regulatoriske rammeverket. Imidlertid trekker R5 frem at det ikke nødvendigvis er selve utformelsen av rammeverket som er problemet, da dette er et felles direktiv fra EU, men heller myndighetenes tolkning og videre håndheving av det. Dette forankres i en distinksjon respondenten gjør mellom prinsipp- og regelstyring av reguleringene.

Manglende muligheter til å anvende tekniske løsninger, i håp om å spare ressurser og heller allokere dem der risikoen for hvitvasking er større, illustrerer en risikobasert håndheving av regelverket fra Finanstilsynets side. Respondentens hold i argumentet kommer fra at dette i praksis resulterer i en risiko for å få bot for noe som er mer effektivt enn det loven tilsier. Distinksjonen påpekes ytterligere i følgende sitat:

“Det er jo igjen en regulatorisk hindring at man ikke har nok samarbeid på tvers av tilsynsmyndigheter. Så sier de at «vi har forumer hvor vi diskuterer hva som er problemet». Ja, men jeg bryr meg ikke om forumer, jeg bryr meg om kan jeg se bort ifra delingsperspektivet i GDPR for å kunne motvirke AML-risiko? Kan jeg bryte GDPR for å stoppe kriminelle? Til og med Økokrim sliter med å få data fra bankene, selv om de har en lovpålagt rett til å få det.” - Respondent 5

En håndhevelse av regelverket som tillater å se forbi delingsperspektivet i GDPR for å motvirke AML-risiko vil her representere en prinsippstyrt tilnærming, hvor en regelstyrt tilnærming vil følge lovverket slavisk uten å gjøre skjønnsmessige vurderinger som kan innrette handlinger i tråd med overordnet formål. R5 legger så vekt på at tilsynsmyndighetenes tolkning og håndheving av lovene, på et overordnet nivå, er forankret i et regelstyrt perspektiv, og ikke et prinsippstyrt. Videre uttalelser understreker en vesentlig forskjell mellom disse perspektivene hvor prinsipper skaper handlingsrom, i motsetning til regler som begrenser handlingsrom. Respondenten påpeker dette som en vesentlig feil ved dagens regulatoriske rammer, og mener dette er noe Finanstilsynet ikke har tatt innover seg; konsekvensene resulterer i unødvendige vanskeligheter for å praktisere innovative og kooperative initiativer. Dette støttes også av R1 som trekker frem det regulatoriske rammeverket som en hindring for å dele informasjon mellom aktørene. Hen understreker videre at det er her problemet ligger, og ikke hos bankene. Hadde regelverket vært åpnere for deling, er vedkommende tydelig i sine uttalelser om at bankene er åpne for å dele så lenge de kan føle seg trygge på at de ikke foretar regulatoriske overtråkk. Dette tyder på at dersom man skal nå en åpnere og mer effektiv tilstand innen AML, må det hele starte med regulatoriske endringer. Denne argumentasjonen støtter også påstander i 4.1.1 tilknyttet manglende infrastruktur som fasiliterer for samarbeid mellom aktører og anvendelse av nye teknologier.

R5 trekker særlig frem sin erfaring fra å ha jobbet med amerikanske banker, hvor nødvendige implementeringer for økt effektivitet var av langt større fokus enn å dokumentere og følge alle retningslinjer i AML-prosessen. Bransjen har her beveget seg vekk fra et "sjekklisterperspektiv", og fokuserer i langt større grad på "har man gjort jobben godt nok til å identifisere og avdekke hvitvaskingsrisiko?". Dette fremstiller en prinsippstyrt tilnærming, hvor respondenten videre legger til at slik de regulatoriske rammene fungerer i praksis i Norge per dags dato, vil de ikke tillate innovasjon i like stor grad. Dette uttrykkes som et nordisk perspektiv, og kritiseres ytterligere i følgende uttalelse:

"Hvorfor skal AML være ulikt når vi har en såpass globalisert verden? Hvorfor skal vi ha en nasjonalisert tolkning av AML-regelverket når hvitvasking primært skjer via landegrensene? Det er en fundamental feil i at hvitvaskingsregelverket i Norge blir implementert for tidlig i forhold til de trendene vi ser i dag, og ettersom det er regelstyrt så er det ikke mulig å endre de reglene. Hadde det vært prinsippstyrt, så hadde jo loven fulgt samfunnsutviklingen, som for eksempel lov om revisjonstjenester eller regnskapsstandardene generelt." - Respondent 5

Respondenten spesifiserer videre hvordan det norske finanssystemet enda ikke har opplevd en AML-skandale, hvor Sverige og Danmark derimot har erfart dette. Bivirkningene ble for Sverige og Danmark at tilsynsmyndighetene og bankene ble tvunget til å tenke nytt, og R5 påpeker at de på grunn av dette har akselerert progresjonen på området ved å tilnærme seg en prinsippstyrt håndheving av lovverket: *"De har skjønt det at regler ikke fungerer, men at effektive AML-løsninger funker om man skal bekjempe hvitvasking."* En kan av dette undres om det er en faktisk skandale innen AML som må til for at myndighetene skal håndheve det regulatoriske rammeverket på et vis som kan fasilitere mer effektivt for innovasjon, eller om de vil forstå det på sikt uavhengig av et slikt scenario.

Videre grunnlag for diskusjonen kan sees i en parallell R5 trekker til utviklingen av vaksiner under COVID-19 pandemien. Det er i ettertid estimert at de vaksinene som ble utviklet i løpet av 12 måneder, vanligvis ville tatt om lag 10 år. Grunnen til at dette var mulig var fordi det regulatoriske måtte vike. Tatt i betraktning at dette er en relativt overfladisk vinkling for å sette ting i perspektiv, skisseres det her at regulatoriske begrensninger kan føre til 9 års

forsinkelse i forhold til hva som er mulig dersom motivasjonen og forståelsen overfor situasjonen er tilstrekkelig. For å trekke parallellen tilbake til hvitvasking, vil dette eksempelet kunne gi ytterligere hold i argumentasjonen om en tilstand hvor det er viktigere å følge regler enn å fasilitere for nye løsninger og innovative initiativer. Dette gjør det igjen vanskeligere å hindre hvitvasking, og indikerer at man i større grad retter fokus mot å være compliant enn å stoppe de kriminelle.

Skal en se uttalelsene i lyset av De Smet (2012), hvor reguleringer tolkes som endringsdriver, vil reguleringer utfordre eksisterende prosesser i virksomheter, og med dette føre aktørene i en retning hvor tilpasning utøves gjennom innovative initiativer. Aktørenes evne til å tilpasse seg endringer, reguleringer, vil for de fleste representere ens innovasjonsevne, og gir derimot en umiddelbar indikasjon på at reguleringer kan være et positivt bidrag mot en mer nytenkende tilstand. På AML oppstår det likevel problematikk der håndhevelse av de regulatoriske rammene ikke korrelerer med aktørenes formål. R5 trekker frem reguleringenes intensjon om å iverksette personvern og bekjempe hvitvasking. Bankene har som intensjon å innovere for og øke sine sjanser for å hindre hvitvasking, men mulighetene for dette begrenses da de må rette ressursene sine mot å være compliant. Dette understrekes som en overensstemmelse blant samtlige respondenter. Reguleringene kan derfor sees å fungere mot sin hensikt, der intensjon ikke korrelerer med realitet. Dette kan tolkes som et paradoks som gjør det utfordrende for bankene å tilpasse seg de regulatoriske rammene, og videre ramme deres innovasjonsevne.

R4 trekker frem intensjonen bak reguleringer som den samme:

“Reguleringer er først og fremst grunnlaget for AMLs eksistens, og har som formål å hjelpe aktørene og komme på riktig spor, i form av å utbedre mangler og nå det store målet, altså bekjempe hvitvasking.” - Respondent 4

Likevel understreker R4 videre at reguleringene sjeldent etterleves i praksis slik de er ment, og ender ofte opp med å gjøre ting vanskeligere for alle parter. Dette støtter tolkningen av R5s erfaringer, hvor regulatoriske rammer påvirker innovasjonsevne i negativ forstand.

Foregående argumentasjon omkring det regulatoriske rammeverkets påvirkning på innovasjon tar i liten grad finanstilsynets tolkning og håndhevelse av rammeverket i sin favør. Morten Baltzersen, tilsynsdirektør i Finanstilsynet, har også adressert de samme utfordringene knyttet til tilsynets håndheving av lovverket. Baltzersen trekker frem regelverksforvaltning og -utredning som en viktig del av virksomheten, men ettersom regelverket er omfattende og komplekst krever det betydelig oppmerksomhet og ressursbruk på regelverksspørsmål. Baltzersen påpeker også at regelverket i stor grad begrenser Finanstilsynets rom for skjønnsutøvelse (Guldstad, 2022). Dette er i tråd med tidligere diskusjon som bygger på R5 erfaring med Finanstilsynets regelstyrte etterlevelse av regelverket, men indikerer også at Finanstilsynet står overfor Europeiske retningslinjer som gjør en mer prinsippstyrt tilnærming utfordrende. Dette påpekes av Baltzersen der han understreker de utfordrende utviklingstrekkene i internasjonale reguleringer og rammebetingelser som gjør det vanskeligere å drive tilsynsvirksomheten på en god måte. Det løftes videre frem av Baltzersen at det er behov for et mer prinsippbasert regelverk på internasjonalt nivå, med strenge krav til soliditet og atferd, da dette vil gi Finanstilsynet bedre forutsetninger for å kunne foreta skjønnsutøvelse av lovverket (Guldstad, 2022).

Til tross for en enighet mellom R5 og Baltzersen omkring behovet for prinsippstyrte reguleringer, foreligger det en forskjell i oppfatning omkring hvor endringene bør skje. Av R5s uttalelser kan det ytres tvil om hvor stort problem det internasjonale regelverket er i praksis. Respondenten erfarer at myndigheter i land som både Sverige, Danmark og Nederland fint klarer å håndheve det samme regelverket som Baltzersen kritiserer, med en prinsippstyrt tilnærming som i større grad har resultert i innovative løsninger. Baltzersen understreker regelverkets komplekse bankregler, og har i et intervju med Financial Times uttalt at tilsynsmyndighetene har "færre og færre ressurser til tilsyn, fordi vi må bruke så mye tid på å takle kompleks lovgivning og juridisk krangel om reguleringer" (Guldstad, 2022). Skal en ta i betraktning at andre land evner å håndheve regelverket, vil denne uttalelsen indikere at kjerneproblemet i større grad ligger ved Finanstilsynets ressurser, enn det internasjonale regelverket. Dette reiser derfor større tvil mot Finanstilsynets allokering og bruk av ressurser, enn det regulatoriske utgangspunktet de tildeles av den Europeiske Union. Ved å gi aktører ulike konsesjoner og tillatelser uten og ha tilstrekkelige ressurser til å følge opp, vil problemene fortsette å komme. Er det stor etterspørsel etter finansielle tjenester og aktører,

burde Finanstilsynet bistå med å øke sitt ressursgrunnlag for at bransjen skal kunne vokse på bærekraftig vis. Når dette ikke er realiteten, risikerer Finanstilsynet å sette begrensninger for resten av bransjen på grunn av sin mangel på interne kapabiliteter.

Uttalelsene av Baltzersen kan også sees å samsvare med R5s erfaringer. Respondenten påpeker også Finanstilsynets manglende kapasitet til å gjøre tilsyn hos alle bankene, noe vedkommende videre understreker vil ramme de mindre bankene i større grad:

“Man kan ikke kjøre en så hard linje uten å gi god nok veiledning ved siden av (...). Det sier seg selv at de ikke vil klare å gjøre tilsyn hos alle bankene, noe som gjør at de velger få banker og får lite innsikt i hva som er problemene fordi de alltid velger de største. De velger DNB, Nordea og Danske Bank. Og da ender det med at Sparebanken Sogn og Fjordane ikke vet hva de skal gjøre, de vet ikke hvordan de skal innovere relativt til sin størrelse, og da får de en bot. Men de får ingen veiledning.” - Respondent 5

Bankene har en særlig viktig rolle i kampen mot hvitvasking, og i 2021 gjennomførte Finanstilsynet fem stedlige tilsyn og to dokumentbaserte tilsyn i 54 banker i Norge (Finanstilsynet, 2022). I sitatet over vises det til Sparebanken Sogn og Fjordane, som i 2021 fikk et overtredelsesgebyr på 14 millioner for manglende etterlevelse av hvitvaskingsregelverket (Finanstilsynet, 2021b). Det er verdt å bemerke at det er stor variasjon i størrelse og omfang på bankene i Norge, og eksempelvis jobber rundt 500 ansatte i DNB med å forebygge hvitvasking (DNB, u.å.). Det er flere ansatte enn de mindre bankene har totalt, og når de må imøtekomme de samme regulatoriske kravene er det klart at bankene har ulike forutsetninger for å lykkes med AML-arbeidet. De mindre bankene har derfor et større behov for oppfølging fra Finanstilsynet, men tilsynets interne begrensninger fører til at en slik oppfølging ikke forekommer. Dette fører i tur til at bankene ikke får mulighet til å opparbeide seg tilstrekkelig kunnskap om hvordan de skal lykkes med AML.

Respondent 5 adresserer at en alternativ tilnærming fra Finanstilsynets side vil være å gi bedre veiledning og deretter bistå bankene med å forstå hva lovverket innebærer for AML-arbeidet, og i senere omganger kjøre en hard linje ved manglende etterlevelse. En tettere oppfølging vil riktignok kreve økte ressurser hos tilsynet, men vil på den andre siden føre til

at bankene får en klarere forståelse for hvordan de skal praktisere kravene i Hvitvaskingsregelverket. Dette støtter argumentasjonen om behov for større ressurser og økt oppfølging av AML fra tilsynsmyndighetene.

Lowverkene innenfor AML og GDPR håndheves med strenge bøter, og i kapittel 1.1 ble det presentert at DNB fikk en bot på 400 millioner da Finanstilsynet avdekket mangler ved antihvitvaskingsarbeidet. Brudd på GDPR kan bøtelegges med opptil hele 20 millioner euro eller 4% av firmaets inntekter i det foregående året (Wolford, u.å.). Foretakene som arbeider med å bekjempe hvitvasking risikerer med andre ord store konsekvenser for økonomi og omdømme, og det er interessant å undersøke hvilken effekt dette har på innovasjonsarbeidet på AML. Her trekker R4 frem bransjens holdning til risiko, og at bivirkningene av den strenge linjen har vist seg å være aktører som ikke tør å ta risiko fordi man blir mer opptatt av å være compliant. R3 uttrykker den samme effekten av reguleringer:

“Jeg snakket faktisk nylig med en CEO i et FinTech-selskap, og de sa at “livet hadde vært så mye enklere om vi ikke hadde compliance eller reguleringer, for hver gang vi har lyst å finne opp noe får vi alltid et nei fra regulatorer eller compliance-avdelinger”. Så det er vanskelig. Og bankene har heller ikke lyst å få bøter for å gjøre ting feil, så det slakker ting definitivt ned.” - Respondent 3

Dette vitner om at reguleringer, eller nærmere bestemt risikoen for å ikke overholde reguleringene, har en bremsende effekt for innovasjon. Tar man i betraktning den foregående argumentasjonen om at lovverket kan virke komplekst og utydelig, oppstår det situasjoner der lovverket har en avskrekkende effekt på innovasjonsarbeidet på AML. Respondent 4 poengterer videre at finansinstitusjonene som har blitt sanksjonert av tilsynsmyndighetene blir redde for å sette selskapet i en slik situasjon igjen, med effektene det har på markedet og det negative fokuset aktørene og næringen får i media. Det er verdt å bemerke at bøter ikke bare medfører konsekvenser for aktørenes økonomi og omdømme, men også påvirker integriteten til finanssystemet som helhet.

I et blogginnlegg adresserer Tom Staavi (2019), informasjonsdirektør i Finans Norge, at myndighetene overlater det til finansnæringen selv å finne ut hvordan de skal utvikle rutiner

og samarbeide med andre aktører i KYC-arbeidet. Han skriver at myndighetene gir lite veiledning i dette arbeidet, men heller slår ned på arbeid de mener er for dårlig ved å gir store bøter. Dette er også i tråd med foregående uttalelser av I5. Som Lumpkin (2010) understreker kan utydelige reguleringer resultere i større kostnader enn fordeler, noe som illustreres i praksis ved at foretakene straffes for å ikke ha en klar forståelse for hvordan de skal etterleve lovverket. Det fremstår som et paradoks at lovverket på den ene siden skal legge til rette for å utvikle gode løsninger for å bekjempe hvitvasking, men at håndhevingen på den andre siden fører til at foretakene frykter å bli straffet for og forsøke å innovere på AML.

5. Oppsummering og konklusjon

I følgende kapittel vil vi oppsummere de mest sentrale funnene fra analyse- og diskusjonskapittelet, og deretter besvare forskningsspørsmålene. Med utgangspunkt i disse vil vi trekke en endelig konklusjon og besvarelse av den overordnede problemstillingen, før vi avslutningsvis trekker frem styrker og svakheter ved studien, samt forslag til videre forskning.

5.1 Oppsummering av analyse

5.1.1 Oppsummering del I

Ved starten av analysen brukes Invidem for å påpeke samarbeid mellom aktører på AML. Funnene indikerer at før Invidem ble en joint venture og eksisterte hovedsakelig som et samarbeidsprosjekt mellom de store bankene, var samarbeidet mellom aktørene av mer direkte tilnærming. Dette illustrerte i praksis et tilfelle av coopetition, hvor den aktive samarbeidsdynamikken bestående av deling av ressurser og kompetanse gjøre det mulig å tolke dette som en coupled process. Som en funksjonell kollektiv allianse illustrerte tilfellet bankenes høye relational capacity, men etter hvert som samarbeidsstrukturen ble formalisert til en joint venture, ble dagens bilde i bransjen tegnet tydeligere. Samarbeidet gikk over til en mer indirekte tilnærming hvor involvering og eventuell konkurranse mellom bankene skulle elimineres ved å gjøre Invidem selvstendig, og har derfor gjort det uklart hvorvidt dette tilfellet kan defineres som coopetition.

En mer indirekte tilnærming har likevel gjort det mulig å ivareta en kooperativ satsning, og nå med et enda større fokus på hvordan dette kan utspille seg i positive effekter for samfunnet i sin helhet. Bankene satser fremdeles ved å eksternalisere ressurser, og jobber med dette mot en tilstand hvor innovasjon kan bevege seg på tvers av organisatoriske grenser. Imidlertid kommer det frem i at realiteten ikke samsvarer med intensjonen bak dette. Den indirekte tilnærming gjør at bankene ikke deltar i deling av kunnskap like aktivt, noe som i praksis indikere at samarbeidet ikke bidrar til å akselerere innovasjon internt for bankene. Funnene argumenterer ut fra dette for at inbound innovation ikke foreligger mellom aktørene. Videre

konsekvenser sees å utspille seg gjennom en redusert absorptive capacity - bankenes manglende evne til å se og utnytte ny informasjon fra eksterne enheter.

Til tross for dette, kommer det tydelig frem at handlinger på AML gjøres hovedsakelig for å nå et overordnet mål, og ikke for å opparbeide seg interne fordeler. Alle aktørene er av lovverket pålagt å rette arbeidet sitt mot bekjempelsen av hvitvasking, noe som også korrelerer med det respondentene opplever å være bankenes intensjon bak arbeidet de legger ned. Likevel uttrykker respondentene erfaring omkring et fiendtlig perspektiv mellom enkelte aktører. Selv om AML ikke er påvirket av direkte konkurransesensitiv informasjon, peker funnene mot at dette er en holdning som henger igjen fra finansbransjen ellers og at enkelte ikke evner å se vekk i fra dette i like stor grad.

Konkurransespektet kommer likevel ikke frem som en avgjørende faktor for aktørenes evne til å innovere. En overensstemmelse mellom aktørene foreligger derimot omkring begrensningene som skapes av dagens infrastruktur, det organisasjonsmessige samspillet mellom aktørene og elementene i finansbransjen som er avhengige av hverandre i AML-arbeidet, som foretak, myndigheter og håndheving, samt tolkning av reguleringer. Informasjonsdeling fremstår som den viktigste handling aktørene kan utøve for å fremme innovasjon. Det legges stort fokus på infrastrukturens manglende evne til å fasilitere for informasjonsdeling. Distinksjonen mellom kunnskap- og informasjonsdeling svekkes da deling av kunnskap i større grad fremstilles som en bi-effekt av informasjonsdeling. Selv om Invidem representerer et godt steg i riktig retning, men det er likevel en lang vei å gå før det oppnås tilstrekkelig effektivitet og automatisering av KYC-prosesser og samarbeid mellom aktører generelt.

For å bli bedre påpekes behovet for å kunne implementere teknologi i eksisterende prosesser. Både respondentene, som omtaler det nordiske markedet generelt, med et særlig fokus på Norge, og European Banking Federation som omtaler AML på europeisk basis, trekker frem fordelene som kan utvikles på denne måten. Bankene er tydelig på at både implementering av nye teknologier og deling av informasjon og kunnskap er noe de ønsker å kunne gjøre, men igjen kommer mangler i infrastrukturen frem som årsaken til at dagens omfang ikke innebærer dette i tilstrekkelig grad.

5.2.1 Oppsummering del II

I analysen kommer det tydelig frem at lovverket spiller en vesentlig rolle i infrastrukturen rundt AML-arbeidet i finansbransjen. Funnene fra primær- og sekundærdata understreker at hvitvaskingslovverket er komplekst og åpent for tolkning, i form av at det legger føringer for foretakene, men i liten grad er detaljert i hvordan arbeidet skal praktiseres. Empirien avdekker to hovedutfordringer knyttet til ulike tolkninger av lovverket. Den første utfordringen er knyttet til at bankene har ulik forståelse for hvordan KYC-data skal defineres, noe som skaper utfordringer når de skal samle slik data i Invidem sin felles plattform. Dette indikerer at et åpent lovverk fører til manglende harmonisering på et detaljnivå. Den andre utfordringen er at ulike land har ulik tolkning og praktisering av det europeiske hvitvaskingsdirektivet, som gjør det utfordrende å gjennomføre internasjonale initiativer som Invidem for å bekjempe hvitvasking. De kriminelle utnytter flere banker på tvers av land uten å ta hensyn til reguleringer, og får således et forsprang. EUs kommende hvitvaskingspakke tar sikte på å bidra til økt harmonisering i AML-arbeidet, og betraktes som et steg i riktig retning for å lykkes med å bekjempe hvitvasking.

Finansbransjen generelt og arbeidet med hvitvasking spesielt er i stor grad påvirket av teknologi og regulering. Bankene er i stor grad villige til å implementere teknologiske løsninger, men reguleringene legger føringer for praktiseringen av dette. En utfordring er at det i dag eksisterer teknologier som kan anvendes for å effektivisere avdekking av hvitvasking, men personvernlovverket (GDPR) begrenser mulighetene for å ta i bruk slike teknologier. Lovverket er i slike tilfeller hemmende for innovasjon da det begrenser muligheten for å kombinere teknologier og prosesser for å skape verdi. Videre avdekker analysen at arbeidet med KYC også påvirkes av GDPR ettersom det innebærer behandling av personopplysninger. Dette har gjort operasjonelle prosesser utfordrende i større grad. Selv om GDPR kommer i veien for å fullt ut utnytte potensialet som foreligger i teknologien, er det verdt å understreke at lovverket bidrar positivt til å ivareta digital sikkerhet og personvernshensynet til kundene.

Et tydelig moment omhandlende det regulatoriske rammeverket er myndighetenes tolkning og håndheving. Dagens scenario representerer et regelstyrt rammeverk som begrenser

aktørenes handlingsrom til å utnytte samarbeid, teknologi og innovasjon. Det kommer frem eksempler og uttalelser som understreker tilsynsmyndigheter i andre land som tolker og håndhever reguleringene gjennom en prinsippstyrt tilnærming. Dette viser seg gjennom større takhøyde for å og utøve innovative initiativer som kan bidra i bekjempelsen av hvitvasking. Ifølge respondentene stiller imidlertid Sverige og Danmark sterkere enn Norge. Det løftes kritikk mot det norske Finanstilsynet som viser seg å ikke ha tilstrekkelig med ressurser til å håndheve EU-direktivet, noe som videre påpeker hvordan myndighetenes interne begrensninger påvirker de regulatoriske manglene i infrastrukturen - og derav aktørenes mulighet til å tenke nytt.

GDPR-loverket fremstilles som en direkte begrensning, og igjen understrekes behovet for en prinsippstyrt tilnærming for å kunne balansere GDPR og AML. Denne balansen trekkes frem som et viktig moment dersom en skal kunne operasjonalisere AML-prosesser på mer effektivt vis. På bakgrunn av en regelstyrt tilnærming som ikke tilrettelegger for balanse mellom GDPR og AML, utspiller det regulatoriske rammeverket seg i mot sin hensikt. Fremfor å muliggjøre innovative og kooperative initiativer, håndheves lovene over en streng linje som fokuserer mer på å straffe aktørene gjennom sanksjoner ved manglende etterlevelse, når de egentlig burde veilede dem inn på riktig spor. Dette har gjort at særlig bankene blir redde for å ikke være compliant, og fokuset blir av dette rettet mer mot å være compliant enn å faktisk gjøre det man skal - bekjempe hvitvasking.

For å rette opp i balansen mellom GDPR og AML, må effekten av regelverket korreleres sterkere med selve intensjonen bak det. Det argumenteres for at en trinnvis prosess som starter med veiledning og oppfølging, og deretter eventuelt straffer mangler som til tross for dette foreligger, vil være langt mer effektivt i fasiliteringen overfor aktørene. En slik tilnærming antydes som et steg i riktig retning - en prinsippstyrt tilnærming som reduserer frykten for sanksjoner, og heller muliggjør for innovative løsninger ved å tilgjengeliggjøre teknologi og samarbeid. Dette kan gjennom argumentasjon og konkrete eksempler ses å øke sjansene for å hindre hvitvasking.

5.2 Besvarelse av forskningsspørsmål

5.2.1 Besvarelse av forskningsspørsmål I

Hvordan påvirker samarbeid og konkurranse bekjempelsen av hvitvasking?

Dagens situasjon på AML fremstilles ikke som særlig kooperativ. Det uttrykkes delte meninger om hvorvidt bankene selv ønsker å samarbeide, men på grunn av mangler i infrastrukturen er ikke dette noe som enkelt lar seg gjøre. Konkurransespektet trekkes frem å være til stede, men av mindre betydning enn først antatt. Skal en samarbeide på AML er det nærmest umulig å unngå konkurrenter, noe aktørene virker å være klar over. Basert på det Invidem har utrettet, virker det som en indirekte tilnærming til samarbeid hvor aktørene distanserer seg fra hverandre gjennom å danne selvstendige tredjepartsaktører som kan fremstille effektive løsninger. Samarbeid kommer frem som en nødvendighet for å kunne generere nye løsninger, men på grunn av begrensninger tilknyttet infrastrukturen per i dag har ikke dette den påvirkningen det kunne hatt, i bekjempelsen av hvitvasking.

5.2.2 Besvarelse av forskningsspørsmål II

Hvordan påvirker det regulatoriske rammeverket finansbransjens evne til å praktisere innovasjon på antihvitvasking?

Finansbransjen må i stor grad ta hensyn til regulatoriske rammer for å drive med innovasjon. Hvitvaskingsregelverket er hoveddriveren for at finansbransjen arbeider med AML og jobber med å innovere for og bekjempe hvitvasking. Derimot avdekker studien utfordringer som følger av regelverket, der en sentral årsak til dette er EU-lovverkets kompleksitet som medfølger ulike tolkninger og implementasjon på tvers av landegrenser. Funnene i studien antyder at det regulatoriske rammeverket på ulike måter medfører begrensninger på bransjens evne til å drive innovasjon. For at reguleringene skal lykkes med å fasilitere innovasjon på AML avdekker studien et behov for større grad av harmonisering og tilretteleggelse for samarbeid, og en mer prinsippstyrt tilnærming til håndhevingen. Som en

videre konsekvens av reguleringene antyder studien at det også kreves bedre ressursallokering hos aktørene og økt veiledning fra tilsynsmyndighetene.

5.3 Besvarelse av problemstilling

Denne studien har som formål å avdekke hvilke faktorer som påvirker innovasjonsarbeidet på antihvitvasking i finansbransjen. Gjennom en kvalitativ casestudie hos Invidem, en selvstendig RegTech som har en unik posisjon i den nordiske finansbransjen gjennom nære koblinger til de seks største bankene i Norden, har vi søkt etter å forstå bransjens tilnærming til innovasjon på antihvitvaskingsområdet. Med utgangspunkt i opparbeidede kunnskaper om tematikken, eksisterende teori og forskning, gjorde vi oss i forkant av studiet antydninger om at faktorene samarbeid, konkurranse og regulering har en vesentlig påvirkning på aktørens evne til å innovere. Studien har derfor søkt å ta for seg relevans og samspill mellom disse faktorene, samt påpeke nærliggende elementers effekter.

Hvilke faktorer påvirker aktørene i finansbransjens evne til å praktisere innovasjon i arbeidet med antihvitvasking?

Begrensninger i dagens infrastruktur på AML medfører utfordringer for innovasjon og samarbeid. Studien avdekker videre at disse begrensningene er forankret i at samspillet mellom tilsynsmyndigheter og reguleringer ikke er optimalt. Dette tyder på reguleringer og tilsynsmyndigheter som faktorene av størst påvirkningskraft på aktørens evne til å praktisere innovasjon på antihvitvasking. Teknologi og samarbeid løftes frem som nødvendigheter for å kunne innovere på AML, men uten et velfungerende samspill mellom reguleringer og tilsynsmyndigheter vil ikke nødvendighetene være tilgjengelig for anvendelse i tilstrekkelig grad. Til tross for en tilstedeværende konkurranse mellom aktørene, tyder funnene på at dette ikke har betydelig påvirkning på innovasjonsevne innenfor AML. Det konkluderes av dette med at hovedfaktorene kan identifiseres som reguleringer og tilsynsmyndigheter, hvor samarbeid og teknologi kan betraktes som muliggjørende sub-faktorer for innovasjon, som må tilgjengeliggjøres av hovedfaktorene.

5.4 Begrensninger ved studien

AML er en omfattende tematikk å forstå seg på, og ikke minst arbeide med. Begrensninger i tilgjengelig informasjon, innsikt og tid har gjort det utfordrende å hente like mye primærdata som en ideelt sett skulle ønske. Det erkjennes derfor at det foreligger interessante momenter og vinklinger i henhold til studiens retning som ikke er tatt i betraktning eller behandlet i denne studien.

Som det inngår i studien består AML-feltet av mye sensitiv informasjon. Respondentene som er benyttet i studien har vært åpne og hjelpsomme for å avdekke de funnene som er gjort, men et totalt antall respondenter på fem personer samsvarer ikke med ambisjonene vi hadde til antall respondenter. Det ble gjort forsøk på å få tak i flere banker og tredjepartsaktører for et bredere perspektiv og grundigere innsikt på feltet, men dette viste seg å være mer utfordrende enn vi ante. Det kan derfor trekkes frem som en svakhet for studien at omfanget ikke består av flere respondenter, samt lite variasjon i respondentenes organisatoriske tilhørighet.

Det kan derimot påpekes at det er stor variasjon i respondentenes stillinger og tilnærming innen AML, noe som likevel kan ha gitt oss en anstendig bredde i perspektiv. Invidens nære relasjon til de store aktørene og bransjen generelt taler for at de et troverdig utgangspunkt for å studere bransjen. Supplerende innsikt fra respondent 5 har også vært særdeles sentralt for studien da respondenten regnes som en av de fremste ekspertene på AML-feltet, og har gjennom sin erfaring jobbet med feltet fra et mer objektivt perspektiv.

Imidlertid ser vi at med gangen i analysen, hvor tilsynsmyndighetene kommer frem som en betydelig faktor, ville det tilrettelagt for en mer nyansert diskusjon omkring deres rolle dersom vi hadde fått tak i respondenter herfra. Funnene som avdekkes kan også sees å strekke seg en del bredere utover det teoretiske rammeverket enn forventet, noe som skyldes at funnene ikke stemmer like presist med de innledende antydningene og forventningene vi hadde til studien. Hadde vi hatt denne informasjonen tilgjengelig, ville det også vært mulig å se på de spesifikke forholdene og samspillet mellom tilsynsmyndighetene i større detalj, og hvordan dette har ytterligere påvirkning på omgivelser og faktorer.

Studiens geografiske fokusområder fremkommer på noe uklart vis. Studien tar sikte på den nordiske regionen, men av innsikten som ble opparbeidet gjennom innsamling av primærdata, var det utfordrende å gjøre tydelige distinksjonene mellom hvilke forskjeller som faktisk foreligger på tvers av landegrensene. Det blir en del fokus mot det norske markedet sammenlignet resterende land i Norden, noe som igjen skyldes tilgang på informasjon og data. Dette gir studien en mer overfladisk tilnærming enn tiltenkt.

Det fremkommer tydelig for oss ved slutten av studien at innsikten vi nå besitter på området er vesentlig mer omfattende enn ved starten av semesteret. Hadde vi hatt den samme forståelsen for hvordan denne delen av finansbransjen fungerer på et tidligere tidspunkt er det ikke utenkelig at studien ville vært gjennomført noe annerledes. Etter mye arbeid og sakte, men sikkert mer distanse fra arbeidet, ser en ofte nye måter ting kunne vært gjort på og andre aspekter som kunne vært tatt i betraktning. Dette vil gjøres nærmere rede for i neste delkapittel omhandlende forslag til videre forskning.

5.5 Videre forskning

I arbeidet med masteroppgaven har vi fått stor innsikt i hvor komplekst arbeidet med antihvitvasking er, og avdekket at det er mange faktorer som spiller en rolle for å innovere på området. Ettersom studiet har begrenset tid og omfang har vi valgt å studere temaet gjennom en enkelt case, men det vil være relevant å foreta en komparativ casestudie av flere selskaper som arbeider med antihvitvasking for å fremme et mer nyansert bilde av fenomenet. Forslag til tilnærminger kan da være å sammenligne hvordan ulike typer foretak, som banker og regnskapsførerselskap, arbeider med å bekjempe hvitvasking. I studien gjøres det et poeng ut av at det er stor forskjell i ressursbruken på AML mellom store og små banker, og det vil videre være interessant å studere sammenhengen mellom ressursbruk og måloppnåelse på AML.

Et gjennomgående aspekt i våre funn er de sentrale rollene regulering og teknologi spiller i bekjempelsen av hvitvasking og økonomisk kriminalitet. Videre studier innenfor andre akademiske disipliner som jus og teknologi kan i større grad gå i dybden på disse aspektene. Relevante funn fra studien som kan belyses er henholdsvis skillet mellom regelstyrt og prinsippstyrt tilnærming i håndhevelsen av regelverket, og hvilke eksisterende teknologier som kan anvendes i AML for å effektivisere bekjempelsen av hvitvasking.

I arbeidet med å øke vår forståelse for fenomenet gjennom internettsøk, fant vi at det ofte understrekes at det er viktig at AML integreres som en sentral del av prosessene i foretakene. Det foreligger derimot lite innsikt i hvordan dette skal utøves i praksis. Dette er et interessant tema, men falt utenfor omfanget og avgrensningen av denne studien. Med en organisasjonsteoretisk tilnærming kan et videre studie ta for seg hvordan bankene strukturerer AML i organisasjonen og således avdekke om dette praktiseres på en formålstjenlig måte.

6. Bibliografi

- Andersen, T. W., & Buckholm, M. K. (2018, 12. November). *FAGARTIKKEL: Hva er innovasjon – og hvordan innoverer man?* Smart Innovation Norway.
<https://www.smartinnovationnorway.com/nyheter/hva-er-innovasjon-og-hvordan-innoverer-man/>
- Axelsen, N. K. (2020, 23. September). *Dette må du vite om hvitvaskingsloven | Beaufort*. Beaufort Solutions. <https://www.beaufort.io/blog/dette-ma-du-vite-om-hvitvaskingsloven>
- Axelsen, N. K. (2021, 16. Februar). *Alt du trenger å vite om anti-hvitvasking (AML)*. Beaufort. <https://www.beaufort.io/blog/alt-du-trenger-a-vite-om-anti-hvitvasking-aml>
- Becker, W., & Dietz, J. (2002). R&D cooperation and innovation activities of firms: Evidence for the German manufacturing industry. *Volkswirtschaftliche Diskussionsreihe*, 222, 1-29. <https://www.econstor.eu/handle/10419/70023>
- Bengtsson, M., & Kock, S. (1999). Cooperation and competition in relationships between competitors in business networks. *Journal of Business & Industrial Marketing*, 14(3), 178-191.
https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/08858629910272184/full/html?casa_token=bqIaunZwiPoAAAAA:lYerjoomFNDiozWwBhziBi4Hy2bg7pAtRLUbKTDOTa9f4VUaBIZQFelmQ1zFcdzuAUtD2w3SIUKiqy2TW8PE8aimsKfrNKuEoCFnZYKPYWDHRJv8yOQ
- Bianchi, M., Cavalerie, A., Chiarioni, D., Frattini, F., & Chiesa, V. (2011). Organisational modes for Open Innovation in the bio-pharmaceutical industry: An exploratory analysis. *Technovation*, 31(1), 22-33.
- Blind, K. (2012). The influence of regulations on innovation: A quantitative assessment for OECD countries. *Research Policy*, 41(2), 391-400.
<https://doi.org/10.1016/j.respol.2011.08.008>
- Bøe, E. (2018, 30. Mai). Nordens største banker vil inngå samarbeid. *Aksjelive*.
<https://aksjelive.e24.no/article/WL11Qd?offset=10>
- Bouncken, R. B., Gast, J., Kraus, S., & Bogers, M. (2015). Coopetition: a systematic review, synthesis, and future research directions. *Review of Managerial Science*, 9, 577-601.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s11846-015-0168-6>

- Bowen, G. A. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Reasearch Journal*, 9(2), 27-40. DOI 10.3316/QRJ0902027
- Bradenburger, A. M., & Nalebuff, B. J. (1997). *Co-Opetition*. Profile Books Ltd.
- Cheng, C., & Huizingh, K. R.E. (2010). Open innovation to increase innovation performance: evidence from a large survey. *Proceedings of the XXI ISPIM International Conference*.
- Chesbrough, H. (2017). The Future of Open Innovation. *Research-Technology management*, 60(1), 35-38. <https://doi.org/10.1080/08956308.2017.1255054>
- Chesbrough, H., Enkel, E., & Gassmann, O. (2009). Open R&D and open innovation: exploring the phenomen. *R&D Management*, 39(4), 311-316.
- Chesbrough, H. W. (2006). *The Era of Open Innovation*. Sloan Review. <https://sloanreview.mit.edu/wp-content/uploads/2011/06/INS0111-Top-Ten-Innovation.pdf#page=37>
- Chesbrough, H. W., & Crowther, A. K. (2006). Beyond High-Tech: Early Adpoters of Open Innovation In Other Industries. *R&D Management*, 36, 229-236.
- Chiaroni, D., Chiesa, V., & Frattini, F. (2010). Unravelling the process from closed to open innovation: evidence from mature, asset-intensive industries. *R&D Management*, 40, 222-245.
- Cohen, W. M., & Levinthal, D. A. (1990). Absorptive Capacity: A New Perspective on Learning and Innovation. *Administrative Science Quarterly*, 35(1), 128-152.
- Coombs, R., & Hull, R. (1998). Knowledge management practices and path-dependency in innovation. *Research Policy*, 27(3), 237-253.
- Cummings, J. (2003). *Knowledge Sharing: A Review of the Literature*. OED. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/19060/820890WPOknowl00Box379853B00PUBLIC0.pdf;sequence=1>
- Cygler, J., & Sroka, W. (2017). Coopetition Disadvantages: the Case of the High Tech Companies. *Inzinerine Ekonomika-Engeneering Economics*, 28(5), 494-504. <https://inzeko.ktu.lt/index.php/EE/article/view/17743>
- Dachs, B., Ebersberger, B., & Pyka, A. (2008). Why do firms cooperate for innovation? A comparison of Austrian and Finnish CIS3 results. *International Journal of Foresight and Innovation Policy*, 4(3/4), 200-229. https://www.researchgate.net/profile/Andreas-Pyka/publication/4983545_Beitrag_Nr_255_Januar_2004Why_do_Firms_Co-

- operate_for_Innovation_A_comparison_of_Austrian_and_Finnish_CIS_3_results/link
s/0912f50a2a010baccf000000/Beitrag-Nr-255-Januar-2004Why-do-Firms-
Datatilsynet. (2019, 17.Juli). *Personvern*. Datatilsynet.
<https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/hva-er-personvern/>
- Davanger, A. L., & Lunde, A. (2020). PSD2 og effekten på den norske bank- og
finansbransjen. *HVL Open*. <https://hdl.handle.net/11250/2679148>
- Davenport, T. H. (1997). *Information Ecology: Mastering the Information and Knowledge
Environment*. Oxford University Press.
- De Faria, P., Lima, F., & Santos, R. (2010). Cooperation in innovation activities: The
importance of partners. *Research Policy*, 39(8), 1082-1092.
10.1016/j.respol.2010.05.003
- Deloitte. (2016). *How agile regulatory technology is helping firms better understand and
manage their risks*. Deloitte. [https://www2.deloitte.com/mt/en/pages/financial-
services/articles/mt-regtech-is-the-new-fintech.html](https://www2.deloitte.com/mt/en/pages/financial-services/articles/mt-regtech-is-the-new-fintech.html)
- De Smet, D. (2012). Exploring the influence of regulation on the innovation process.
International Journal of Entrepreneurship and Innovation Management, 16(1/2), 73-
97. <http://doi.org/10.1504/IJEIM.2012.050444>
- DNB. (u.å.). *Anti-hvitvasking og bekjempelse av terrorfinansiering | Økonomisk kriminalitet |
Mål og ambisjoner | Bærekraft fra A til Å*. DNB. [https://www.dnb.no/om-
oss/barekraft/mal-og-ambisjoner/okonomisk-kriminalitet/anti-hvitvasking-og-
bekjempelse-av-terrorfinansiering](https://www.dnb.no/om-oss/barekraft/mal-og-ambisjoner/okonomisk-kriminalitet/anti-hvitvasking-og-bekjempelse-av-terrorfinansiering)
- Drost, E. A. (2011). Validity and Reliability in Social Science Research. *Education Research
and Perspectives*, 38(1), 105-126.
- Easterby-Smith, M., Thorpe, R., Jackson, P. R., & Jaspersen, L. J. (2018). *Management &
Business Research* (6. utg.). SAGE Publications Ltd.
- EBF. (2020, Mars). *LIFTING THE SPELL OF DIRTY MONEY*. European Banking Federation.
[https://www.finansnorge.no/contentassets/39449a210164416d8a53d78cb8b3d412
/les-rapporten-fra-ebf-pdf.pdf](https://www.finansnorge.no/contentassets/39449a210164416d8a53d78cb8b3d412/les-rapporten-fra-ebf-pdf.pdf)
- Fagerberg, J. (2003). Schumpeter and the revival of evolutionary economics: an appraisal of
the litterature. *Journal of Evolutionary Economics*, 13, 125-159.
<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s00191-003-0144-1.pdf>

- Finans Norge. (2018, 15. Oktober). *Hvitvaskingslovens krav om «kundetiltak» og KYC-prinsippet*. Finans Norge. <https://www.finansnorge.no/tema/hvitvasking-og-terrorfinansiering/hvitvaskingslovens-krav/>
- Finans Norge. (2021, 20. Juli). *EU-kommisjonen legger fram nye tiltak mot hvitvasking*. Finans Norge. <https://www.finansnorge.no/aktuelt/nyheter/2021/07/eu-kommisjonen-legger-fram-nye-tiltak-mot-hvitvasking/>
- Finanstilsynet. (2017, 27. Mai). *Hvitvasking og terrorfinansiering*. Finanstilsynet. <https://www.finanstilsynet.no/forbrukerinformasjon/Hvitvasking/>
- Finanstilsynet. (2019, 27. Juni). *Veileder til hvitvaskingsloven*. Finanstilsynet. <https://finansstilsynet.no/contentassets/c3262e6c85fc47c7ad77c7ee10282b72/veileder-til-hvitvaskingsloven.pdf>
- Finanstilsynet. (2021a). *Hvitvasking og terrorfinansiering*. Finanstilsynet. <https://www.finanstilsynet.no/publikasjoner-og-analyser/arsrapport/arsrapport-2020/rapporter-tilsynsomradene-2020/hvitvasking-og-terrorfinansiering/#Regelverksutvikling>
- Finanstilsynet. (2021, 15. November). *Tilsynsrapport og vedtak om overtredelsesgebyr – Sparebanken Sogn og Fjordane*. Finanstilsynet. <https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/tilsynsrapporter/2021/tilsynsrapport-og-vedtak-om-overtredelsesgebyr--sparebanken-sogn-og-fjordane/>
- Finanstilsynet. (2022, 22. April). *Årsrapport 2021*. Finanstilsynet.no. <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/ab3632ff528546219fd12000ca5c143a/finansstilsynet-arsrapport-2021.pdf>
- Frame, W. S., & White, L. J. (2004). Empirical Studies of Financial Innovation: Lots of Talk, Little Action? *Journal of Economic Literature*, 42(1), 116-144. <https://www.jstor.org/stable/3217038>
- Gassmann, O., & Enkel, E. (2006). Towards a Theory of Open Innovation: Three Core Process Archetypes. *Institute of Technology Management*, 1-18. https://www.alexandria.unisg.ch/274/1/Gassmann_Enkel.pdf
- Gisle, J. (2018, 30. November). *Personvernforordningen – Store norske leksikon*. Store norske leksikon. <https://snl.no/Personvernforordningen>

- Grimstad, E. (2020, 18. Desember). *Hvitvasking og regnskapsførers ansvar*. Regnskap Norge.
<https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/hvitvasking/hvitvasking-og-regnskapsforers-ansvar/>
- Gripsrud, G., Silkoset, R., & Olsson, U. H. (2017). *Metode og dataanalyse: Beslutningsstøtte for bedrifter ved bruk av JMP, Excel og SPSS* (3.utg). Cappelen Damm akademisk.
- Gripsrud, G., Silkoset, R., & Olsson, U. H. (2018). *Metode og dataanalyse: beslutningsstøtte for bedrifter ved bruk av JMP, Excel og SPSS* (4.utg). Cappelen Damm akademisk.
- Guldstad, C. (2022, 10.Januar). Finanstilsynet mener komplekse bankregler påvirker tilsynets rom for skjønnsutøvelse. *FinansWatch*.
<https://finanswatch.no/nyheter/regulering/article13626158.ece?fbclid=IwAR2TMYlaK-S-XhzmvFInf8v3tRwwJ6V4oPt-5F2mJTNZwb99KJXHQcu9fEc>
- Høgseth, M. H. (2020, 19. Mars). Swedbank må betale fire milliarder i hvitvaskingsgebyr. *E24*. <https://e24.no/boers-og-finans/i/g7Aowk/swedbank-maa-betale-fire-milliarder-i-hvitvaskingsgebyr>
- Huizingh, K.R.E. E. (2011). Open innovation: State of the arth and future perspectives. *Technovation*, 31, 2-9.
- Hunziker, S., & Blankenagel, M. (2021). *Research Design in Business and Management: A Practical Guide for Students and Researchers*. Springer Gabler.
- Huse, I.-M. (2020, 7.Februar). *Hvitvasking og det finansielle systemet*. Norges Bank.
<https://www.norges-bank.no/bankplassen/arkiv/2020/hvitvasking-og-det-finansielle-systemet/>
- Iden, J., Andestad, M., & Grung-Olsen, H.-C. (2013). Prosessledelse og innovasjon: En litteraturstudie. *NOKOBIT - Norsk konferanse for organisasjoners bruk av informasjonsteknologi, 2013*, 201-2012. https://openaccess.nhh.no/nhh-xmlui/bitstream/handle/11250/2461079/iden_andestad_grungOlsen.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Invidem. (2020, 2. Juni). Invidem lanserer ny tjeneste for å forenkle kjenn-din-kunde-prosessen (KYC) og bekjempe økonomisk kriminalitet. *NTB Kommunikasjon*.
<https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/invidem-lanserer-ny-tjeneste-for-a-forenkle-kjenn-din-kunde-prosessen-kyc-og-bekjempe-okonomisk-kriminalitet?publisherId=17847374&releaseId=17886452>

- Invidem. (2022, 19. April). *Invidem enters into an agreement with the first non-owner client*. Invidem. <https://invidem.com/index.php/2022/04/19/invidem-enters-into-an-agreement-with-the-first-non-owner-client/>
- Invidem. (u.å.). *About Invidem*. Invidem. <https://invidem.com/index.php/about-invidem/>
- Ipe, M. (2003). Knowledge Sharing in Organizations: A Conceptual Framework. *Human Resource Development Review*, 2(4), 337-359. DOI: 10.1177/1534484303257985
- Iversen, M. L. (2021, 16. September). *Hvitvasking*. ØKOKRIM. <https://www.okokrim.no/hvitvasking.422268.no.html>
- Kallio, H., Pietlä, A.-M., Johnson, M., & Kangasniemi, M. (2016). Systematic methodological review: developing a framework for a qualitative semi-structured interview guide. *Journal of Advanced Nursing*, 72(12), 2954-2965. <https://doi.org/10.1111/jan.13031>
- Koschatzky, K. (2001). *Innovation Networks: Concepts and Challenges in the European Perspective*. Physica, Heidelberg. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-642-57610-2_1
- Laursen, K., & Salter, A. (2006). Open for Innovation: The Role of Openness in Explaining Innovation Performance among UK Manufacturing Firms. *Strategic Management Journal*, 27, 131-150. <http://dx.doi.org/10.1002/smj.507>
- Lichtman, M. (2012). *Qualitative Research in Education: A User's Guide*. SAGE Publications.
- Lumpkin, S. A. (2010). Regulatory Issues Related To Financial Innovation. *Financial Market Trends*, 2009(2), 1-31.
- Michelino, F., Caputo, M., Cammarano, A., & Lamberti, E. (2014). Inbound and Outbound Open Innovation: Organization and Performances. *Journal of Technology Management & Innovation*, 9(3), 65-82.
- Norges Bank. (2021, 30. Juni). *Personvern og informasjonskapsler*. Norges Bank. <https://www.norges-bank.no/Personvernerklaering/>
- Økokrim. (u.å.). *Ofte stilte spørsmål*. Økokrim. <https://www.okokrim.no/ofte-stilte-spoersmaal.549329.no.html>
- O'Reilly, C. A., & Tushman, M. L. (2004). The Ambidextrous Organization. *Harvard Business Review*, 82(4), 74-81. <https://hbr.org/2004/04/the-ambidextrous-organization>
- Palmquist, M. (2014, 2. Juni). *The Amazon Model: If You Can't Beat 'Em, Work with 'Em*. Strategy Business. <https://www.strategy-business.com/blog/The-Amazon-Model-If-You-Cant-Beat-Em-Work-with-Em>

- Podmetina, D., Vaatanen, J., Torkkeli, M. T., & Smirnova, M. M. (2011). Open innovation in Russian firms: an empirical investigation of technology commercialisation and acquisition. *International Journal of Business Innovation and Research*, 5(3), 298-317.
- Politiets Sikkerhetstjeneste. (2020, 17. Desember). *Nasjonal risikovurdering*. PST. <https://www.pst.no/globalassets/artikler/utgivelser/2020/nasjonal-trusselvurdering-om-hvitvasking-og-terrorfinansiering-2020.pdf>
- PwC. (u.å.). *The EU AML Package*. PwC. <https://www.pwc.pl/en/articles/eu-aml-package.html>
- Regjeringen. (2008). *St.meld. nr. 7 (2008-2009) - regjeringen.no*. Regjeringen.no. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-7-2008-2009-/id538010/sec2>
- Ritala, P., Golnam, A., & Wegmann, A. (2014). Coopetition-based business models: The case of Amazon.com. *Industrial Marketing Management*, 43(2), 236-249.
- Rossignoli, B., & Arnaboldi, F. (2009). Financial innovation. Theoretical issues and empirical evidence in Europe. *International Review of Economics*, 56(3), 275-301. 10.1057/9780230299153_2
- Ruttan, V. W. (1959). Usher and Schumpeter on Invention, Innovation, and Technological Change. *The Quarterly Journal of Economics*, 73(4), 596-606. <https://www.jstor.org/stable/1884305>
- Saint-Paul, G. (2003). *Information sharing and cumulative innovation in business networks. Discussion Paper Series, Centre for Economic Policy Research, London*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=480643
- Sandulli, F. D., Duarte, A. R., López-Sánchez, J. I., & Fernandez-Mendez, J. (2012). Testing the Schumpeterian Hypotheses on an Open Innovation Framework. *Management Decision*, 50(7), 1222-1232.
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2016). *Research Methods for Business Students* (7. utg.). Essex: Pearson Education.
- Skjelsbæk, J. (2022, 11. Mai). *Vill web 3.0*. Shifter.no. <https://shifter.no/fintech/vill-web-30/248286>
- Solberg, E., & Oterholm, G. (2021, 3. Mai). Finanstilsynet gir bot på 400 mill. og refser DNB-ledelsen og styret. *Dagens Næringsliv*.

<https://www.dn.no/marked/dnb/finanstilsynet/antihvitvasking/finanstilsynet-gir-bot-pa-400-mill-og-refser-dnb-ledelsen-og-styret/2-1-1004322>

Spithoven, A., Clarysse, B., & Knockaert, M. (2010). Building absorptive capacity to organise inbound open innovation in traditional industries. *Technovation*, 30, 130-141.

Staavi, T. (2019, 22. Mars). *Når kjeft er det eneste du kan få*. Finans Norge.

<https://www.finansnorge.no/blogger/blogg-staavi/nar-kjeft-er-det-eneste-du-kan-fa/>

Tidd, J., & Bessant, J. (2014). *Managing Innovation: Integrating Technological, Market and Organizational Change* (5.utg). Wiley.

UNODC. (u.å.). *Money Laundering*. UNODC. <https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/overview.html>

Ward, D., & Van Sunder, B. (2021, 8. September). *How new rules on financial crime will impact the EU AML regime*. EY. https://www.ey.com/en_sy/financial-services-emeia/how-new-rules-on-financial-crime-will-impact-the-eu-aml-regime

Webstep. (2020, 7. Desember). *Ny teknologi oppdager forsikringssvindler* | Webstep.

WebStep. <https://www.webstep.no/2020/12/07/ny-teknologi-oppdager-forsikringssvindler/>

Wolford, B. (u.å.). *What are the GDPR Fines?* GDPR compliance. <https://gdpr.eu/fines/>

Yin, R. K. (2003). *Case Study Research: Design and Methods* (3.utg). SAGE Publications.

Yin, R. K. (2009). *Case Study Research: Design and Methods* (4.utg). SAGE Publications.

Yin, R. K. (2013). Validity and generalization in future case study evaluations. *COSMOS Corporation*, 19(3), 321-332. DOI: 10.1177/1356389013497081

Yin, R. K. (2018). *Case Study Research and Applications: Design and Methods* (6.utg). SAGE Publications.

Zalaghi, H., & Khazaei, M. (2016). The Role of Deductive and Inductive Reasoning in Accounting Research and Standard Setting. *Asian Journal of Finance & Accounting*, 8(1), 227-241. 10.5296/ajfa.v8i1.8148

7. Vedlegg

7.1 Intervjuguide

Introduksjon

- Informere om: tema, bakgrunn og formål
 - Redegjøre overfor informant hva intervjuet skal brukes til, samt at informanten når som helst kan trekke seg uten behov for grunngiving
 - Redegjøre for taushetsplikt – redegjøre for vår objektivitet
 - Informere om samtykkeskjema, herunder informantens rettigheter
 - Redegjøre for hva vi legger i begrepet innovasjon og AML
 - Spør respondent om noe er uklart og gi mulighet for spørsmål
 - Informere om opptak og sørge for samtykke til opptak
-
- Vil du fortelle kort om deg selv, din erfaring i finansbransjen og hvordan du endte med å jobbe med AML?

Innovasjon:

- Hva legger du i begrepet innovasjon, og hvordan ser du på innovasjon i finansbransjen?
 - Mer spesifikt: Hva vil du si er innovasjon i praksis når det kommer til AML?
Hvordan opplever du fokuset på innovasjon i AML?

Generelt om AML:

- Hvordan vil du beskrive dynamikkene i bransjen innen AML?
- Hvilke aktører opplever du har størst påvirkning på AML-arbeidet i bransjen?
 - Bankene? Fintechs? Myndigheter?
- Hva ser du på som de største utfordringene med AML i bransjen? Og hva må til for å løse de?

Konkurranse og samarbeid:

- Hvordan oppfatter du aktørenes tilnærming til samarbeid og deling av informasjon og kunnskap?
 - Hvordan foregår eventuell deling av kunnskap og informasjon i praksis?
- Hvordan vurderer du åpenheten mellom de ulike aktørene når det kommer til AML?
 - Hva er muliggjørende/begrensende for at aktørene samarbeider på AML?
- Hvilken rolle spiller konkurransesituasjonen når det kommer til AML? Blir aktørene påvirket av konkurransen seg imellom når det kommer til åpenhet og samarbeid?
- Hvordan ser du på forholdet mellom samarbeid og konkurranse i sammenheng med innovasjon?
 - Mer spesifikt: Er det fokus på å samarbeide for og innovere? Er det muliggjørende/begrensende for innovasjon?

Regulatorisk

- Hvilke lover og reguleringer har størst påvirkning på arbeidet med AML?
- Hvordan opplever du at reguleringene påvirker samarbeid når det kommer til AML?
 - Legger de til rette, eller begrenser de samarbeid?
- Hvordan opplever du at reguleringer påvirker bransjens evne til å drive med innovasjon på AML?
 - Praktiske eksempler?
- Forventer du at nye reguleringer i fremtiden kan påvirke **måten** man jobber med AML? Positivt/negativt?
- Hvordan oppfatter du at tilsyn, sanksjoner og bøter påvirker arbeidet med AML?
 - Om nødvendig: Er dette riktige virkemidler for å dra arbeidet i ønsket retning?
- Hvordan tror du fremtidens AML ser ut? Og hva må til for å komme dit?

Avslutning

- Redegjøre for at vi har oppfattet informantens hovedsynspunkter riktig
- Avsluttende kommentar fra informant
- Spør om kontaktinformasjon dersom vi skulle ha oppfølgingsspørsmål

7.2 Samtykkeskjema for intervjuobjekter

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt

Dette er en forespørsel til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å studere aktører i finansbransjens evne til å drive innovasjon på AML-feltet. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Studiens formål er å undersøke hvilken rolle innovasjon, åpen innovasjon og samkonkurranse spiller i finansbransjen når det kommer til AML-arbeidet. Vi er spesielt interesserte i å undersøke hvordan aktørene arbeider med AML, hvilke effekter regelverket har på innovasjonsevnen, og *om og hvordan* aktørene i bransjen samarbeider for å lykkes med AML. Studien inngår som en sentral del av masteroppgaven til Markus Solsvik Krüger og Ruben Skrede, og prosjektets overordnede problemstilling er:

«Hvilke faktorer påvirker aktørene i finansbransjens evne til å praktisere innovasjon i arbeidet med antihvitvasking?»

Hvem er ansvarlig for prosjektet?

Ansvarlige for prosjektet er Markus Solsvik Krüger og Ruben Skrede ved studieprogrammet Innovasjon og Ledelse ved Institutt for Økonomi og Administrasjon, Høgskulen på Vestlandet. Veileder Abdul Quddus vil også ha innsikt i det empiriske datamaterialet og følge studiens forløp til innleveringsfristen. Forskningsprosjektet vil kun bli brukt i masteroppgaven til studentene.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Studiens utvalg består av aktører og ansatte i finansbransjen som arbeider med AML. I dette utvalget er vi interesserte i å intervjuer ansatte som arbeider med, og dermed kan bidra med spesiell innsikt i, arbeidet mot hvitvasking i finansbransjen. Skulle du være usikker på hvorfor du blir kontaktet, ta kontakt med student Ruben Skrede (Rubskrede@hotmail.com) eller veileder Abdul Quddus (Abdul.Quddus@hvl.no).

Hva innebærer det for deg å delta?

Deltakelse i denne studien innebærer å svare på spørsmål som relateres til hvordan det arbeides med og innoveres innenfor AML. Med respondentenes samtykke vil Krüger og Skrede benytte seg av lydopptak ved hjelp av en innspillingsenhet. Skulle respondenten imidlertid velge å ikke å gi sitt samtykke til dette, vil intervjuet foregå uten en innspillingsenhet, og studentene vil ta notater under intervjuet.

Deltakelse i denne studien innebærer å svare på spørsmål gjennom metoden semistrukturerte dybdeintervju.

*Intervjuene vil gjennomføres av Krüger og Skrede. Spørsmålene som stilles til respondentene omhandler erfaringer og refleksjoner rundt AML-arbeidet, regelverket og hvilke faktorer som påvirker positivt og negativt på arbeidet med AML. Intervjuene vil vare i 30-45 minutter. Ved ditt samtykke vil studentene benytte seg av en innspillingsenhet under intervjuet. Intervjuet vil deretter bli transkribert verbatim, og du vil kunne få innsyn i både transkripsjon og eventuelle sitater som publiseres i masteren. Det er imidlertid viktig å understreke at intervjuene vil anonymiseres, og at din identitet **ikke** vil kunne gjenkjennes.*

Det er frivillig å delta i dette prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta, eller hvis du ved et senere tidspunkt velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Alle personopplysningene dine vil bli behandlet konfidensielt. Ettersom andre personopplysninger utenom stillingstittel, ansettelsessted (bedrift), kjønn og alder er uinteressante for studiens formål, vil du bli gitt en kode som representerer dine besvarelser. Koden vil bli lagret på en liste for det respektive utvalget du inngår i.

Øvrige opplysninger som ikke inngår i prosjektets formål vil bli behandlet konfidensielt, og din identitet vil ikke kunne gjenkjennes i datamaterialet. Det er kun masterstudentene og veileder, Abdul Quddus, som vil ha tilgang til denne informasjonen. Alle opplysninger vil bli beskyttet mot at uvedkommende får innsyn. Dette sikres ved at datamaterialet oppbevares på en personlig datamaskin. Tilgangen til datamaskinen er beskyttet med brukernavn og passord. Datamaskinen vil i tillegg stå i et låsbart rom til enhver tid.

Det er viktig og igjen presisere at ingen personlige opplysninger vil bli spurt om, eller publisert i masteroppgaven.

Øvrige rettigheter som respondent

Dersom du skulle kunne identifiseres i datamaterialet har du rett til:

- Innsyn i hvilke opplysninger som er registrert om deg.
- Å få rettet personopplysninger om deg.
- Å få slettet personopplysninger om deg.
- Å få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- Å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Fristen for masteroppgaven er 23. mai 2022, som også vil være dato for endelig anonymisering. Når sensur er gitt og studentene har fått karakter på masteroppgaven, vil lydopptak slettes.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Studien behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med følgende personer:

Ruben Skrede

Student

Tlf.: 90 56 97 92

E-post: Rubskrede@hotmail.com

Markus Solsvik Krüger

Student

Tlf.: 90 26 89 90

E-post: Markru26@gmail.com

Abdul Quddus

Veileder

Tlf.: 55 58 70 89

E-post: Abdul.Quddus@hvl.no

Trine Anikken Larsen

Personvernombud ved Høgskulen på Vestlandet

Tlf.: 55 58 76 82

E-post: personvernombud@hvl.no